

[2000/10/22 v3.01 Landscape Pages (DPC)]

[2016/05/21 v2.44 Cross-referencing by name of section]

శ్రీమదభగవద్గీతా

For Personal Use Only
Not For Commercial Printing/Distribution

Contents

nyAsaH	1
dhyAnam	2
1 prathamOZdhyAyaH	5
2 dvitIyOZdhyAyaH	11
3 tRutIyOZdhyAyaH	21
4 caturthOZdhyAyaH	27
5 pa~jcamOZdhyAyaH	33
6 ShaShThOZdhyAyaH	37
7 saptamOZdhyAyaH	43
8 aShTamOZdhyAyaH	47
9 navamOZdhyAyaH	51
10 daSamOZdhyAyaH	55
11 EkAdaSOZdhyAyaH	61
12 dvAdaSOZdhyAyaH	71

13 trayOdaSOZdhyAyaH	75
14 caturdaSOZdhyAyaH	79
15 pa~jcadaSOZdhyAyaH	83
16 ShODaSOZdhyAyaH	87
17 saptadaSOZdhyAyaH	91
18 aShTAdaSOZdhyAyaH	95
19 gItArthasa~ggrahaH	105
20 gItAmAhAtmyam	109

శ్రీమద్భగవద్గీతా

॥ న్యాసః ॥

॥ కరన్యాసః ॥

ఓమ్ అస్య శ్రీమద్భగవద్గీతామాలామస్త్రస్య ।

భగవాన్వేదవ్యాస ఋషిః । అనుష్టుప్ ఛందః ।

శ్రీకృష్ణ పరమాత్మా దేవతా ।

అశోచ్యానన్వశోచస్త్యం ప్రజ్ఞావాదాంశ్చ భాషనే ఇతి బీజమ్ ।

సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ ఇతి శక్తిః ।

అహం త్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మా శుచ ఇతి కీలకమ్ ।

వైనం చిన్దన్తి శస్త్రాణి వైనం దహతి పావక ఇత్యజ్ఞష్టాభ్యాం నమః ।

న చైనం క్లేదయన్త్యాపో న శోషయతి మారుత ఇతి తర్జనీభ్యాం నమః ।

అచ్ఛేద్యోఽయమదాహ్యోఽయమక్లేద్యోఽశోష్య ఏవ చ ఇతి మధ్యమాభ్యాం నమః ।

నిత్యః సర్వగతః స్థాణురచలోఽయం సనాతన ఇత్యనామికాభ్యాం నమః । పశ్య మే పార్థ

రూపాణి శతశోఽథ సహస్రశ ఇతి కనిష్ఠికాభ్యాం నమః । నానావిధాని~దివ్యాని~నానావర్ణాకృతీ

చ~ఇతి~కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం~నమః ।

॥ ఇతి కరన్యాసః ॥

॥ హృదయాది న్యాసః ॥

వైనం చిన్దన్తి శస్త్రాణి వైనం దహతి పావక ఇతి హృదయాయ నమః ।

న వైనం క్లేదయన్త్యాపో న శోషయతి మారుత ఇతి శిరసే స్వాహా ।

అచ్ఛేద్యోఽయమదాహ్యోఽయమక్లేద్యోఽశోష్య ఏవ చేతి శిఖాయై వషట్ ।

నిత్యః సర్వగతః స్థాణురచలోఽయం సనాతన ఇతి కవచాయ హుమ్ ।

పశ్య మే పార్థ రూపాణి శతశోఽథ సహస్రశ ఇతి నేత్రత్రయాయ వౌషట్ ।

నానావిధాని దివ్యాని నానావర్ణాకృతీని చేతి అస్త్రాయ ఫట్ ।

॥ శ్రీకృష్ణప్రీత్యర్థే పారే వినియోగః ॥

॥ ధ్యానమ్ ॥

ఓమ్ పార్థాయ ప్రతిబోధితాం భగవతా నారాయణేన స్వయమ్
వ్యాసేన గ్రథితాం పురాణమునినా మధ్యే మహాభారతమ్ ।
అద్వైతామృతవర్షిణీం భగవతీమష్టాదశాధ్యాయినీమ్
అమృ త్వామనుసన్దధామి భగవద్గీతే భవేద్వేషిణీమ్ ॥ 1 ॥

నమోఽస్తు తే వ్యాస విశాలబుద్ధే పుల్లారవిన్దాయతపత్రనేత్ర ।
యేన త్వయా భారతతైలపూర్ణః ప్రజ్ఞాశ్రితో జ్ఞానమయః ప్రదీపః ॥ 2 ॥

ప్రపన్నపారిజాతాయ తోత్రవేత్త్రైకపాణయే ।
జ్ఞానముద్రాయ కృష్ణాయ గీతామృతదుహే నమః ॥ 3 ॥

సర్వోపనిషదో గావో దోగ్ధా గోపాల-నన్దనః ।
పార్థో వత్సః సుధీర్ఘౌక్తా దుగ్ధం గీతామృతం మహత్ ॥ 4 ॥

వసుదేవసుతం దేవం కంసచాణూరమర్దనమ్ ।

దేవకీపరమానందం కృష్ణం వందే జగద్గురుమ్ ॥ 5 ॥

భీష్మద్రోణతటా జయద్రథజలా గాన్ధారనీలోత్పలా
శల్యగ్రాహవతీ కృపేణ వహానీ కరేన వేలాకులా ।
అశ్వత్థామవికర్ణఘోరమకరా దుర్యోధనావర్తినీ
సోత్తిర్ణా ఖలు పాణ్డవై రణనదీ కైవర్తకః కేశవః ॥ 6 ॥

పారాశర్యవచః సరోజమమలం గీతార్థగన్ధోత్కటమ్
నానాఖ్యానకకేసరం హరికథాసమ్భోధనాబోధితమ్ ।
లోకే సజ్జనషట్పదైరహరహః పేపీయమానం ముదా
భూయాద్భారతపజ్కజం కలిమలప్రధ్వంసి నః శ్రేయసే ॥ 7 ॥

మూకం కరోతి వాచాలం పఙ్గుం లఙ్ఘయతే గిరిమ్ ।
యత్కృపా తమహం వందే పరమానందమాధవమ్ ॥ 8 ॥

యం బ్రహ్మ వరుణేంద్ర-రుద్ర-మరుతః స్తువంతి దివ్యైః స్తవైః
వేదైః సాఙ్గ-పద-క్రమోపనిషదైర్గాయంతి యం సామగాః ।
ధ్యానావస్థిత-తద్గతేన మనసా పశ్యంతి యం యోగినః
యస్యాంతం న విదుః సురాసుర-గణా దేవాయ తస్మై నమః ॥ 9 ॥

నారాయణం నమస్కృత్య నరం చైవ నరోత్తమమ్ ।
దేవీం సరస్వతీం వ్యాసం తతో జయముదీరయేత్ ॥ 10 ॥

Chapter 1

॥ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

ధృతరాష్ట్ర ఉవాచ

ధర్మక్షేత్రే కురుక్షేత్రే సమవేతా యుయుత్సవః ।
మామకాః పాణ్డవాశ్చైవ కిమకుర్వత సజ్జాయ ॥ ౧ ॥

సజ్జాయ ఉవాచ

దృష్ట్వా తు పాణ్డవానీకం వ్యూఢం దుర్యోధనస్తదా ।
ఆచార్యముపసంక్రమ్య రాజా వచనమబ్రవీత్ ॥ ౨ ॥

పశ్యేతాం పాణ్డుపుత్రాణామాచార్య మహతీం చమూమ్ ।
వ్యూఢాం ద్రుపదపుత్రేణ తవ శిష్యేణ ధీమతా ॥ ౩ ॥

అత్ర శూరా మహేష్వాసా భీమార్జునసమా యుధి ।
యుయుధానో విరాటశ్చ ద్రుపదశ్చ మహారథః ॥ ౪ ॥

ధృష్టకేతుశ్చేకితానః కాశిరాజశ్చ వీర్యవాన్ ।
పురుజిత్ కుంతిభోజశ్చ శైబ్యశ్చ నరపుంగవః ॥ ౫ ॥

యుధామన్యుశ్చ విక్రాంత ఉత్తమౌజాశ్చ వీర్యవాన్ ।
సౌభద్రో ద్రౌపదేయాశ్చ సర్వ ఏవ మహారథాః ॥ ౬ ॥

అస్మాకం తు విశిష్టా యే తాన్నిబోధ ద్విజోత్తమ ।
నాయకా మమ సైన్యస్య సంజ్ఞార్థం తాన్ బ్రవీమి తే ॥ ౭ ॥

భవాన్ భీష్మశ్చ కర్ణశ్చ కృపశ్చ సమితిజ్ఞాయః ।
అశ్వత్థామా వికర్ణశ్చ సౌమదత్తిస్తథైవ చ ॥ 8 ॥

అన్యే చ బహవః శూరా మదర్థే త్యక్తజీవితాః ।
నానాశస్త్రప్రహరణాః సర్వే యుద్ధవిశారదాః ॥ 9 ॥

అపర్యాప్తం తదస్మాకం బలం భీష్మాభిరక్షితమ్ ।
పర్యాప్తం త్విదమేతేషాం బలం భీమాభిరక్షితమ్ ॥ 10 ॥

అయనేషు చ సర్వేషు యథాభాగమవస్థితాః ।
భీష్మమేవాభిరక్షన్తు భవన్తః సర్వ ఏవ హి ॥ 11 ॥

తస్య సజ్జానయన్ హర్షం కురువృద్ధః పితామహాః ।
సింహనాదం వినద్యోచ్చైః శఙ్ఖం దధ్మౌ ప్రతాపవాన్ ॥ 12 ॥

తతః శఙ్ఖాశ్చ భేర్యశ్చ పణవానకగోముఖాః ।
సహనైవాభ్యహన్యన్త స శబ్దస్తుములోఽభవత్ ॥ 13 ॥

తతః శ్వేత్తైర్హయైర్యుక్తే మహతి స్యన్దనే స్థితౌ ।
మాధవః పాణ్డవశ్చైవ దివ్యౌ శఙ్ఖౌ ప్రదధ్మతుః ॥ 14 ॥

పాశ్చాజన్యం హృషీకేశో దేవదత్తం ధనజ్ఞాయః ।
పాణ్డ్రం దధ్మౌ మహాశఙ్ఖం భీమకర్మా వృకోదరః ॥ 15 ॥

అనన్తవిజయం రాజా కున్తిపుత్రో యుధిష్ఠిరః ।
నకులః సహదేవశ్చ సుఘోషమణిపుష్పకౌ ॥ 16 ॥

కాశ్యశ్చ పరమేష్వాసః శిఖణ్డీ చ మహారథః ।
ధృష్టద్యుమ్నో విరాటశ్చ సాత్యకిశ్చాపరాజితః ॥ 17 ॥

ద్రుపదో ద్రౌపదేయాశ్చ సర్వశః పృథివీపతే ।
సౌభద్రశ్చ మహాబాహుః శఙ్ఖాన్ దధ్ముః పృథక్ పృథక్ ॥ 18 ॥

స ఘోషో ధార్తరాష్ట్రాణాం హృదయాని వ్యదారయత్ ।
నభశ్చ పృథివీం చైవ తుములో వ్యనునాదయన్ ॥ 19 ॥

అథ వ్యవస్థితాన్ దృష్ట్వా ధార్తరాష్ట్రాన్ కపిధ్వజః ।
ప్రవృత్తే శస్త్రసమ్పాతే ధనురుద్యమ్య పాణ్డవః ॥ 20 ॥

హృషీకేశం తదా వాక్యమిదమాహ మహీపతే ।

అర్జున ఉవాచ

సేనయోరుభయోర్మధ్యే రథం స్థాపయ మేఽచ్యుత ॥ 21 ॥

యావదేతాన్నిరీక్షేఽహం యోద్ధుకామానవస్థితాన్ ।
కైర్మయా సహ యోద్ధవ్యమస్మిన్ రణసముద్యమే ॥ 22 ॥

యోతస్యమానానవేక్షేఽహం య ఏతేఽత్ర సమాగతాః ।
ధార్తరాష్ట్రస్య దుర్బుద్ధేర్యుద్ధే ప్రియచికిర్షవః ॥ 23 ॥

సంజ్ఞాయ ఉవాచ

ఏవముక్తో హృషీకేశో గుడాకేశేన భారత ।
సేనయోరుభయోర్మధ్యే స్థాపయిత్వా రథోత్తమమ్ ॥ 24 ॥

భీష్మద్రోణప్రముఖతః సర్వేషాం చ మహీక్షితామ్ ।
ఉవాచ పార్థ పశ్యైతాన్ సమవేతాన్ కురూనితి ॥ 25 ॥

తత్రాపశ్యత్ స్థితాన్ పార్థః పితౄనథ పితామహాన్ ।
ఆచార్యాన్ మాతులాన్ భ్రాతృన్ పుత్రాన్ పౌత్రాన్ సఖీంస్తథా ॥ 26 ॥

శ్వశురాన్ సుహృదశ్చైవ సేనయోరుభయోరపి ।

తాన్ సమీక్ష్య స కౌన్తేయః సర్వాన్ బన్ధూనవస్థితాన్ ॥ 27 ॥

కృపయా పరయాఽఽవిష్టో విషీదన్నిదమబ్రవీత్ ।

అర్జున ఉవాచ

దృష్ట్వేమం స్వజనం కృష్ణ యుయుత్సం సముపస్థితమ్ ॥ 28 ॥

సీదంతి మమ గాత్రాణి ముఖం చ పరిశుష్యతి ।

వేపథుశ్చ శరీరే మే రోమహర్షశ్చ జాయతే ॥ 29 ॥

గాఢీవం స్రంసతే హస్తాత్ త్వక్చైవ పరిదహ్యతే ।

న చ శక్నోమ్యవస్థాతుం భ్రమతివ చ మే మనః ॥ 30 ॥

నిమిత్తాని చ పశ్యామి విపరీతాని కేశవ ।

న చ శ్రేయోఽనుపశ్యామి హత్వా స్వజనమాహవే ॥ 31 ॥

న కాఙ్క్షే విజయం కృష్ణ న చ రాజ్యం సుఖాని చ ।

కిం నో రాజ్యేన గోవింద కిం భోగైర్జీవితేన వా ॥ 32 ॥

యేషామర్థే కాఙ్క్షితం నో రాజ్యం భోగాః సుఖాని చ ।

త ఇమేఽవస్థితా యుద్ధే ప్రాణాన్స్త్యక్త్వా ధనాని చ ॥ 33 ॥

ఆచార్యాః పితరః పుత్రాస్తథైవ చ పితామహాః ।

మాతులాః శ్వశురాః పౌత్రాః శ్యాలాః సమృద్ధినస్తథా ॥ 34 ॥

ఏతాన్న హన్తుమిచ్ఛామి ఘ్నతోఽపి మధుసూదన ।

అపి త్రైలోక్యరాజ్యస్య హేతోః కిం ను మహీకృతే ॥ 35 ॥

నిహత్య ధార్తరాష్ట్రాన్నః కా ప్రీతిః స్యాజ్జనార్దన ।

పాపమేవఽఽశ్రయేదస్మాన్ హత్వైతానాతతాయినః ॥ 36 ॥

తస్మాన్నఽఽర్హా వయం హన్తుం ధార్తరాష్ట్రాన్ స్వబాన్ధవాన్ ।

స్వజనం హి కథం హత్వా సుఖినః స్యామ మాధవ ॥ 37 ॥

యద్యేతే న పశ్యంతి లోభోపహతచేతసః ।
కులక్షయకృతం దోషం మిత్రద్రోహ చ పాతకమ్ ॥ 38 ॥

కథం న జ్ఞేయమస్మాభిః పాపాదస్మాన్నివర్తితుమ్ ।
కులక్షయకృతం దోషం ప్రపశ్యద్భిర్జనార్దన ॥ 39 ॥

కులక్షయే ప్రణశ్యంతి కులధర్మాః సనాతనాః ।
ధర్మే నష్టే కులం కృతస్సమధర్మోఽభిభవత్యుత ॥ 40 ॥

అధర్మాభిభవాత్ కృష్ణ ప్రదుష్యంతి కులస్త్రియః ।
స్త్రీషు దుష్టాసు వార్ణేయ జాయతే వర్ణసంకరః ॥ 41 ॥

సంకరో నరకాయైవ కులఘ్నానాం కులస్య చ ।
పతంతి పితరో హ్యేషాం లుప్తపిణ్డోదకక్రియాః ॥ 42 ॥

దోష్పరేతైః కులఘ్నానాం వర్ణసంకరకారకైః ।
ఉత్సాద్యంతే జాతిధర్మాః కులధర్మాశ్చ శాశ్వతాః ॥ 43 ॥

ఉత్సన్నకులధర్మాణాం మనుష్యాణాం జనార్దన ।
నరకే నియతం వాసో భవతీత్యనుశుశ్రుమ్ ॥ 44 ॥

అహో బత మహత్పాపం కర్తుం వ్యవసితా వయమ్ ।
యద్రాజ్యసుఖలోభేన హన్తుం స్వజనముద్యతాః ॥ 45 ॥

యది మామప్రతీకారమ్ అశస్త్రం శస్త్రపాణయః ।
ధార్తరాష్ట్రా రణే హన్యుస్తన్మే క్షేమతరం భవేత్ ॥ 46 ॥

సంజ్ఞాయ ఉవాచ

ఏవముక్త్వాఽర్జునః సజ్ఞే రథోపస్థ ఉపావిశత్ ।

విస్మయః సశరం చాపం శోకసంవిగ్నమానసః ॥ 47 ॥

॥ ఓమ్ తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే అర్జునవిషాదయోగో నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

Chapter 2

॥ ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥

సజ్జాయ ఉవాచ

తం తథా కృపయాఽఽవిష్టమ్ అశ్రుపూర్ణాకులేక్షణమ్ ।
విషీదంతమిదం వాక్యమువాచ మధుసూదనః ॥ 1 ॥

శ్రీభగవానువాచ

కుతస్తాఽ కశ్మలమిదం విషమే సముపస్థితమ్ ।
అనార్యజుష్టమస్వర్గమకీర్తికరమర్జున ॥ 2 ॥

కైర్యం మా స్మ గమః పార్థ నైతత్త్వయ్యుపపద్యతే ।
క్షుద్రం హృదయదౌర్బల్యం త్యక్తోత్తిష్ట పరంతప ॥ 3 ॥

అర్జున ఉవాచ

కథం భీష్మమహం సజ్జ్యే ద్రోణం చ మధుసూదన ।
ఇషుభిః ప్రతియోత్స్యామి పూజార్హావరిసూదన ॥ 4 ॥

గురూనహత్వా హి మహానుభావాన్
శ్రేయో భోక్తుం భైక్ష్యమపిహ లోకే ।
హత్వాఽర్థకామాంస్తు గురూనిహైవ
భుజ్జీయ భోగాన్ రుధిరప్రదిగ్ధాన్ ॥ 5 ॥

న చైతద్విద్మః కతరన్నో గరీయో
యద్వా జయేమ యది వా నో జయేయుః ।

యానేవ హత్వా న జిజీవిషామః
తేఽవస్థితాః ప్రముఖే ధార్తరాష్ట్రాః ॥ 6 ॥

కార్పణ్యదోషోపహతస్వభావః
పృచ్ఛామి త్వాం ధర్మసమ్మూఢచేతాః ।
యచ్ఛేయః స్యాన్నిశ్చితం బ్రూహి తస్మై
శిష్యస్తేఽహం శాధి మాం త్వాం ప్రపన్నమ్ ॥ 7 ॥

న హి ప్రపశ్యామి మమాపనుద్యాద్-
యచ్ఛోకముచ్ఛోషణమిన్ద్రియాణామ్ ।
అవాప్య భూమావసపత్నమృద్ధమ్
రాజ్యం సురాణామపి చ్ఛేదపత్యమ్ ॥ 8 ॥

సజ్జాయ ఉవాచ

ఏవముక్త్వా హృషీకేశం గుడాకేశః పరస్తప ।
న యోత్స్య ఇతి గోవిన్దముక్త్వా తూష్ణిం బభూవ హ ॥ 9 ॥

తమువాచ హృషీకేశః ప్రహసన్నివ భారత ।
సేనయోరుభయోర్మధ్యే విషీదస్తమిదం వచః ॥ 10 ॥

శ్రీభగవానువాచ

అశోచ్యానన్వశోచస్త్యం ప్రజ్ఞావాదాంశ్చ భాషసే ।
గతాసూనగతాసూంశ్చ నానుశోచంతి పణ్డితాః ॥ 11 ॥

న త్వేవాహం జాతు న్ఽసం న త్వం నేమే జనాధిపాః ।
న చైవ న భవిష్యామః సర్వే వయమతః పరమ్ ॥ 12 ॥

దేహినోఽస్మిన్ యథా దేహే కౌమారం యౌవనం జరా ।
తథా దేహాంతరప్రాప్తిర్ధీరస్తత్ర న ముహ్యతి ॥ 13 ॥

మాత్రాస్పర్శాస్తు కాంతేయ శీతోష్ణసుఖదుఃఖదాః ।

ఆగమాపాయినోఽనిత్యాస్తాంస్తితిక్షస్వ భారత ॥ 14 ॥

యం హి న వ్యథయన్త్యేతే పురుషం పురుషర్షభ ।
సమదుఃఖసుఖం ధీరం సోఽమృతత్వాయ కల్పతే ॥ 15 ॥

నాసతో విద్యతే భావో నాభావో విద్యతే సతః ।
ఉభయోరపి దృష్టోఽన్తస్త్వనయోన్తత్త్వదర్శిభిః ॥ 16 ॥

అవినాశి తు తద్విద్ధి యేన సర్వమిదం తతమ్ ।
వినాశమవ్యయస్యాస్య న కశ్చిత్ కర్తుమర్హతి ॥ 17 ॥

అన్తవన్త ఇమే దేహా నిత్యస్యాక్తాః శరీరిణః ।
అనాశినోఽప్రమేయస్య తస్మాద్యుధ్యస్వ భారత ॥ 18 ॥

య ఏనం వేత్తి హంతారం యశ్చైనం మన్యతే హతమ్ ।
ఉభౌ తౌ న విజానీతో నాయం హన్తి న హన్యతే ॥ 19 ॥

న జాయతే మ్రియతే వా కదాచిత్
నాయం భూత్వా భవితా వా న భూయః ।
అజో నిత్యః శాశ్వతోఽయం పురాణో
న హన్యతే హన్యమానే శరీరే ॥ 20 ॥

వేదావినాశినం నిత్యం య ఏనమజమవ్యయమ్ ।
కథం స పురుషః పార్థ కం ఘాతయతి హన్తి కమ్ ॥ 21 ॥

వాసాంసి జీర్ణాని యథా విహాయ
నవాని గృహ్లాతి నరోఽపరాణి ।
తథా శరీరాణి విహాయ జీర్ణాని
అన్యాని సంయాతి నవాని దేహీ ॥ 22 ॥

వైనం చిన్దన్తి శస్త్రాణి వైనం దహతి పావకః ।

న చైనం క్లేదయన్త్యాపో న శోషయతి మారుతః ॥ 23 ॥

అచ్ఛేద్యోఽయమదాహ్యోఽయమక్లేద్యోఽశోష్య ఏవ చ ।
నిత్యః సర్వగతః స్థాణురచలోఽయం సనాతనః ॥ 24 ॥

అవ్యక్తోఽయమచింత్యోఽయమవికార్యోఽయముచ్యతే ।
తస్మాదేవం విదిత్వైనం నానుశోచితుమర్హసి ॥ 25 ॥

అథ చైనం నిత్యజాతం నిత్యం వా మన్యనే మృతమ్ ।
తథాఽపి త్వం మహాబాహో వైవం శోచితుమర్హసి ॥ 26 ॥

జాతస్య హి ద్రువో మృత్యుర్ద్ఘవం జన్మ మృతస్య చ ।
తస్మాదపరిహార్యేఽర్థే న త్వం శోచితుమర్హసి ॥ 27 ॥

అవ్యక్తాదీని భూతాని వ్యక్తమధ్యాని భారత ।
అవ్యక్తనిధనాన్యేవ తత్ర కా పరిదేవనా ॥ 28 ॥

ఆశ్చర్యవత్పశ్యతి కశ్చిదేనమ్
ఆశ్చర్యవద్వదతి తథైవ చాన్యః ।
ఆశ్చర్యవచ్చైనమన్యః శృణోతి
శ్రుత్వాఽప్యేనం వేద న చైవ కశ్చిత్ ॥ 29 ॥

దేహీ నిత్యమవధ్యోఽయం దేహే సర్వస్య భారత ।
తస్మాత్ సర్వాణి భూతాని న త్వం శోచితుమర్హసి ॥ 30 ॥

స్వధర్మమపి చావేక్ష్య న వికమ్పితుమర్హసి ।
ధర్మ్యాద్ధి యుద్ధాచ్ఛ్రేయోఽన్యత్ క్షత్రియస్య న విద్యతే ॥ 31 ॥

యదృచ్ఛయా చోపపన్నం స్వర్గద్వారమపావృతమ్ ।
సుఖినః క్షత్రియాః పార్థ లభంతే యుద్ధమిదృశమ్ ॥ 32 ॥

అథ చేత్త్వమిమం ధర్మ్యం సజ్జామం న కరిష్యసి ।
తతః స్వధర్మం కీర్తిం చ హిత్వా పాపమవాప్స్యసి ॥ 33 ॥

అకీర్తిం చాపి భూతాని కథయిష్యన్తి తేఽవ్యయామ్ ।
సమ్భవితస్య చాకీర్తిర్మరణాదతిరిచ్యతే ॥ 34 ॥

భయాద్రణాదుపరతం మంస్యన్తే త్వాం మహారథాః ।
యేషాం చ త్వం బహుమతో భూత్వా యాస్యసి లాఘవమ్ ॥ 35 ॥

అవాచ్యవాదాంశ్చ బహూన్ వదిష్యన్తి తవాహితాః ।
నిన్దన్తస్తవ సామర్థ్యం తతో దుఃఖతరం ను కిమ్ ॥ 36 ॥

హతో వా ప్రాప్స్యసి స్వర్గం జిత్వా వా భోక్ష్యసే మహీమ్ ।
తస్మాదుత్తిష్ఠ కౌన్తేయ యుద్ధాయ కృతనిశ్చయః ॥ 37 ॥

సుఖదుఃఖే సమే కృత్వా లాభాలాభౌ జయాజయౌ ।
తతో యుద్ధాయ యుజ్యస్వ నైవం పాపమవాప్స్యసి ॥ 38 ॥

ఏషా తేఽభిహితా సాఙ్ఖ్యే బుద్ధిర్యోగే త్విమాం శృణు ।
బుద్ధ్యా యుక్తో యయా పార్థ కర్మబన్ధం ప్రహాస్యసి ॥ 39 ॥

నేహాభిక్రమనాశోఽస్తి ప్రత్యవాయో న విద్యతే ।
స్వల్పమప్యస్య ధర్మస్య త్రాయతే మహతో భయాత్ ॥ 40 ॥

వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధిరేకేహ కురునన్దన ।
బహుశాఖా హ్యనన్తాశ్చ బుద్ధయోఽవ్యవసాయినామ్ ॥ 41 ॥

యామిమాం పుష్పితాం వాచం ప్రవదన్త్యవిపశ్చితః ।
వేదవాదరతాః పార్థ నాన్యదస్తీతి వాదినః ॥ 42 ॥

కామాత్మానః స్వర్గపరా జన్మకర్మఫలప్రదామ్ ।

క్రియావిశేషబహులాం భోగైశ్వర్యగతిం ప్రతి || 43 ||

భోగైశ్వర్యప్రసక్తానాం తయాఽపహృతచేతసామ్ ।
వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధిః సమాధౌ న విధీయతే || 44 ||

త్రైగుణ్యవిషయా వేదా నిస్త్రైగుణ్యో భవార్జున ।
నిర్ద్వంద్వో నిత్యసత్త్వస్థో నిర్వోగక్షేమ ఆత్మవాన్ || 45 ||

యావానర్థ ఉదపానే సర్వతః సమ్ముతోదకే ।
తావాన్ సర్వేషు వేదేషు బ్రాహ్మణస్య విజానతః || 46 ||

కర్మణ్యేవాధికారస్తే మా ఫలేషు కదాచన ।
మా కర్మఫలహేతురూభర్మా తే సజ్జోఽస్త్యకర్మణి || 47 ||

యోగస్థః కురు కర్మాణి సङ्గం త్యక్త్వా ధనజ్ఞాయ ।
సిద్ధ్యసిద్ధ్యోః సమో భూత్వా సమత్వం యోగ ఉచ్యతే || 48 ||

దూరేణ హ్యవరం కర్మ బుద్ధియోగాద్ధనజ్ఞాయ ।
బుద్ధౌ శరణమన్విచ్ఛ కృపణాః ఫలహేతవః || 49 ||

బుద్ధియుక్తో జహాతీహ ఉభే సుకృతదుష్కృతే ।
తస్మాద్యోగాయ యుజ్యస్వ యోగః కర్మసు కౌశలమ్ || 50 ||

కర్మజం బుద్ధియుక్తా హి ఫలం త్యక్త్వా మనీషిణః ।
జన్మబన్ధవినిర్ముక్తాః పదం గచ్ఛన్త్యనామయమ్ || 51 ||

యదా తే మోహకలిలం బుద్ధిర్వ్యతితరిష్యతి ।
తదా గంతాసి నిర్వేదం శ్రోతవ్యస్య శ్రుతస్య చ || 52 ||

శ్రుతివిప్రతిపన్నా తే యదా స్థాస్యతి నిశ్చలా ।

సమాధావచలా బుద్ధిస్తదా యోగమవాప్స్యసి || 53 ||

అర్జున ఉవాచ

స్థితప్రజ్ఞస్య కా భాషా సమాధిస్థస్య కేశవ ।

స్థితధీః కిం ప్రభాషేత కిమాసీత వ్రజేత కిమ్ || 54 ||

శ్రీభగవానువాచ

ప్రజహాతి యదా కామాన్ సర్వాన్ పార్థ మనోగతాన్ ।

ఆత్మన్యేవైతత్మనా తుష్టః స్థితప్రజ్ఞస్తదోచ్యతే || 55 ||

దుఃఖేష్వనుద్విగ్నమనాః సుఖేషు విగతస్పృహః ।

వీతరాగభయక్రోధః స్థితధీర్మునిరుచ్యతే || 56 ||

యః సర్వత్రానభిన్నేహస్తత్ తత్ ప్రాప్య శుభాశుభమ్ ।

నాభినన్దతి న ద్వేష్టి తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా || 57 ||

యదా సంహరతే చాయం కూర్మోఽఙ్గానీవ సర్వశః ।

ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థేభ్యస్తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా || 58 ||

విషయా వినివర్తంతే నిరాహారస్య దేహినః ।

రసవర్జం రసోఽప్యస్య పరం దృష్ట్వా నివర్తతే || 59 ||

యతతో హ్యపి కౌన్తేయ పురుషస్య విపశ్చితః ।

ఇన్ద్రియాణి ప్రమాథీని హరన్తి ప్రసభం మనః || 60 ||

తాని సర్వాణి సంయమ్య యుక్త ఆసీత మత్పరః ।

వశే హి యన్యేన్ద్రియాణి తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా || 61 ||

ధ్యాయతో విషయాన్ పుంసః సఙ్గస్తేషూపజాయతే ।

సఙ్గాత్ సజ్జాయతే కామః కామాత్ క్రోధోఽభిజాయతే || 62 ||

క్రోధాదభవతి సమ్మోహః సమ్మోహాత్ స్మృతివిభ్రమః ।
స్మృతిభ్రంశాద్-బుద్ధినాశో బుద్ధినాశాత్ ప్రణశ్యతి ॥ 63 ॥

రాగద్వేషవియుక్తైస్తు విషయానిన్ద్రియైశ్చరన్ ।
ఆత్మవశ్యైర్విధేయాత్మా ప్రసాదమధిగచ్ఛతి ॥ 64 ॥

ప్రసాదే సర్వదుఃఖానాం హానిరస్యోపజాయతే ।
ప్రసన్నచేతసో హ్యశు బుద్ధిః పర్యవతిష్ఠతే ॥ 65 ॥

నాస్తి బుద్ధిరయుక్తస్య న చాయుక్తస్య భావనా ।
న చాభావయతః శాన్తిరశాన్తస్య కుతః సుఖమ్ ॥ 66 ॥

ఇన్ద్రియాణాం హి చరతాం యన్మనోఽనువిధీయతే ।
తదస్య హరతి ప్రజ్ఞాం వాయుర్నావమివామ్భసి ॥ 67 ॥

తస్మాద్యస్య మహాబాహో నిగృహీతాని సర్వశః ।
ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థేభ్యస్తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా ॥ 68 ॥

యా నిశా సర్వభూతానాం తస్యాం జాగర్తి సంయమీ ।
యస్యాం జాగ్రతి భూతాని సా నిశా పశ్యతో మునేః ॥ 69 ॥

ఆపూర్యమాణమచలప్రతిష్ఠమ్
సముద్రమాపః ప్రవిశంతి యద్వత్ ।
తద్వత్కామా యం ప్రవిశంతి సర్వే
స శాన్తిమాప్నోతి న కామకామీ ॥ 70 ॥

విహాయ కామాన్ యః సర్వాన్ పుమాంశ్చరతి నిఃస్పృహః ।
నిర్మమో నిరహజ్కారః స శాన్తిమధిగచ్ఛతి ॥ 71 ॥

ఏషా బ్రాహ్మీ స్థితిః పార్థ నైనాం ప్రాప్య విముహ్యతి ।
స్థితాఽస్యామంతకాలేఽపి బ్రహ్మనిర్వాణమృచ్ఛతి ॥ 72 ॥

॥ ఓమ్ తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే సాంఖ్యయోగో నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥

Chapter 3

॥ తృతీయోఽధ్యాయః ॥

అర్జున ఉవాచ

జ్ఞాయసీ చేత్ కర్మణస్తే మతా బుద్ధిరనార్దన ।
తత్ కిం కర్మణి ఘోరే మాం నియోజయసి కేశవ ॥ ౧ ॥

వ్యామిశ్రేణేవ వాక్యేన బుద్ధిం మోహయసీవ మే ।
తదేకం వద నిశ్చిత్య యేన శ్రేయోఽహమాప్నూయామ్ ॥ ౨ ॥

శ్రీభగవానువాచ

లోకేఽస్మిన్ ద్వివిధా నిష్ఠా పురా ప్రోక్తా మయాఽనఘ ।
జ్ఞానయోగేన సాఙ్ఖ్యానాం కర్మయోగేన యోగినామ్ ॥ ౩ ॥

న కర్మణామనారమ్భాన్నైష్కర్మ్యం పురుషోఽశ్నుతే ।
న చ సన్నస్యసనాదేవ సిద్ధిం సమధిగచ్ఛతి ॥ ౪ ॥

న హి కశ్చిత్ క్షణమపి జాతు తిష్ఠత్యకర్మకృత్ ।
కార్యతే హ్యవశః కర్మ సర్వః ప్రకృతిజైర్గుణైః ॥ ౫ ॥

కర్మేన్ద్రియాణి సంయమ్య య ఆస్తే మనసా స్మరన్ ।
ఇన్ద్రియార్థాన్ విమూఢాత్మా మిథ్యాచారః స ఉచ్యతే ॥ ౬ ॥

యస్త్యిన్ద్రియాణి మనసా నియమ్యైరభతేఽర్జున ।
కర్మేన్ద్రియైః కర్మయోగమసక్తః స విశిష్యతే ॥ ౭ ॥

నియతం కురు కర్మ త్వం కర్మ జ్యాయో హ్యకర్మణః ।
శరీరయాత్రాఽపి చ తే న ప్రసిద్ధ్యేదకర్మణః ॥ 8 ॥

యజ్ఞార్థాత్ కర్మణోఽన్యత్ర లోకోఽయం కర్మబద్ధనః ।
తదర్థం కర్మ కౌస్తేయ ముక్తసంఙ్గః సమాచర ॥ 9 ॥

సహయజ్ఞాః ప్రజాః సృష్ట్యా పురోవాచ ప్రజాపతిః ।
అనేన ప్రసవిష్యధ్వమేష వోఽస్త్విష్టకామధుక్ ॥ 10 ॥

దేవాన్ భావయతాఽనేన తే దేవా భావయన్తు వః ।
పరస్పరం భావయన్తః శ్రేయః పరమవాప్స్యథ ॥ 11 ॥

ఇష్టాన్ భోగాన్ హి వో దేవా దాస్యన్తే యజ్ఞభావితాః ।
తైర్దత్తానప్రదాయైభ్యో యో భుక్త్యై స్తేన ఏవ సః ॥ 12 ॥

యజ్ఞశిష్టాశినః సంతో ముచ్యన్తే సర్వకిల్బిషైః ।
భుజ్జాతే తే త్వఘం పాపా యే పచన్త్యాత్మకారణాత్ ॥ 13 ॥

అన్నాదభవన్తి భూతాని పర్జన్యాదన్నసమ్భవః ।
యజ్ఞాదభవతి పర్జన్యో యజ్ఞః కర్మసముదభవః ॥ 14 ॥

కర్మ బ్రహ్మోదభవం విద్ధి బ్రహ్మాక్షరసముదభవమ్ ।
తస్మాత్ సర్వగతం బ్రహ్మ నిత్యం యజ్ఞే ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ 15 ॥

ఏవం ప్రవర్తితం చక్రం నానువర్తయతీహ యః ।
అఘాయుర్ద్రియారామో మోఘం పార్థ స జీవతి ॥ 16 ॥

యస్త్యాత్మరతిరేవ స్యాదాత్మతృప్తశ్చ మానవః ।
ఆత్మన్యేవ చ సన్తుష్టస్తస్య కార్యం న విద్యతే ॥ 17 ॥

నైవ తస్య కృతేనార్థో నాకృతేనేహ కశ్చన ।
న చాస్య సర్వభూతేషు కశ్చిదర్థవ్యపాశ్రయః ॥ 18 ॥

తస్మాదసక్తః సతతం కార్యం కర్మ సమాచర ।
అసక్తో హ్యేవ చరన్ కర్మ పరమాప్నోతి పూరుషః ॥ 19 ॥

కర్మణైవ హి సంసిద్ధిమ్ ఆస్థితా జనకాదయః ।
లోకసంక్లహమేవాపి సమృశ్యన్ కర్తుమర్హసి ॥ 20 ॥

యద్యదాచరతి శ్రేష్ఠస్తత్తదేవేతరో జనః ।
స యత్ ప్రమాణం కురుతే లోకస్తదనువర్తతే ॥ 21 ॥

న మే పార్థాస్తి కర్తవ్యం త్రిషు లోకేషు కిञ్చన ।
నానవాప్తమవాప్తవ్యం వర్త ఏవ చ కర్మణి ॥ 22 ॥

యది హ్యహం న వర్తేయం జాతు కర్మణ్యతన్ద్రితః ।
మమ వర్తమానువర్తన్తే మనుష్యాః పార్థ సర్వశః ॥ 23 ॥

ఉత్సీదేయురిమే లోకా న కుర్యాం కర్మ చేదహమ్ ।
సంక్కరస్య చ కర్తా స్యాముపహన్యామిమాః ప్రజాః ॥ 24 ॥

సక్తాః కర్మణ్యవిద్వాంసో యథా కుర్వన్తి భారత ।
కుర్యాద్విద్వాంస్తథాఽసక్తశ్చిక్ష్ీర్షుర్లోకసంక్లహమ్ ॥ 25 ॥

న బుద్ధిభేదం జనయేదజ్ఞానాం కర్మసంజీనామ్ ।
జోషయేత్ సర్వకర్మాణి విద్వాన్ యుక్తః సమాచరన్ ॥ 26 ॥

ప్రకృతేః క్రియమాణాని గుణైః కర్మాణి సర్వశః ।
అహంకారవిమూఢాత్మా కర్తాఽహమితి మన్యతే ॥ 27 ॥

తత్త్వవిత్ తు మహాబాహో గుణకర్మవిభాగయోః ।

గుణా గుణేషు వర్తంత ఇతి మత్వా న సజ్జతే || 28 ||

ప్రకృతేర్గుణసమ్మూఢాః సజ్జంతే గుణకర్మసు ।
తానకృత్స్నవిదో మద్దాన్ కృత్స్నవిన్న విచాలయేత్ || 29 ||

మయి సర్వాణి కర్మాణి సన్న్యస్యాధ్యాత్మచేతసా ।
నిరాశీర్నిర్మమో భూత్వా యుధ్యస్వ విగతజ్వరః || 30 ||

యే మే మతమిదం నిత్యమ్ అనుతిష్ఠంతి మానవాః ।
శ్రద్ధావంతోఽనసూయంతో ముచ్యంతే తేఽపి కర్మభిః || 31 ||

యే త్వేతదభ్యసూయంతో నానుతిష్ఠంతి మే మతమ్ ।
సర్వజ్ఞానవిమూఢాంస్తాన్ విద్ధి నష్టానచేతసః || 32 ||

సదృశం చేష్టతే స్వస్యాః ప్రకృతేర్జ్ఞానవానపి ।
ప్రకృతిం యాంతి భూతాని నిగ్రహః కిం కరిష్యతి || 33 ||

ఇన్ద్రియస్యేన్ద్రియస్యార్థే రాగద్వేషౌ వ్యవస్థితౌ ।
తయోర్న వశమాగచ్ఛేత్ తౌ హ్యస్య పరిపత్థినౌ || 34 ||

శ్రేయాన్ స్వధర్మో విగుణః పరధర్మాత్ స్వనుష్ఠితాత్ ।
స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః పరధర్మో భయావహః || 35 ||

అర్జున ఉవాచ

అథ కేన ప్రయుక్తోఽయం పాపం చరతి పూరుషః ।
అనిచ్ఛన్నపి వార్జ్ఞేయ బలాదివ నియోజితః || 36 ||

శ్రీభగవానువాచ

కామ ఏష క్రోధ ఏష రజోగుణసముద్భవః ।
మహాశనో మహాపాప్మా విద్ధ్యేనమిహ వైరిణమ్ || 37 ||

ధూమేన్ఁఽఽప్రియతే వహ్నిర్యథాఽదర్శో మలేన చ ।
యథోల్బేన్ఁఽఽవృతో గర్భస్తథా తేనేదమావృతమ్ ॥ ౩౮ ॥

ఆవృతం జ్ఞానమేతేన జ్ఞానినో నిత్యవైరిణా ।
కామరూపేణ కౌస్తేయ దుష్పూరేణానలేన చ ॥ ౩౯ ॥

ఇద్రియాణి మనో బుద్ధిరస్యాధిష్ఠానముచ్యతే ।
ఏతైర్విమోహయత్యేష జ్ఞానమావృత్య దేహినమ్ ॥ 40 ॥

తస్మాత్ త్వమిన్ద్రియాణ్యాదౌ నియమ్య భరతర్షభ ।
పాపానం ప్రజహి హ్యేనం జ్ఞానవిజ్ఞాననాశనమ్ ॥ 41 ॥

ఇన్ద్రియాణి పరాణ్యాహుర్ద్రియేభ్యః పరం మనః ।
మనసస్తు పరా బుద్ధిర్థో బుద్ధేః పరతస్తు సః ॥ 42 ॥

ఏవం బుద్ధేః పరం బుద్ధ్ధ్వా సంస్తభ్యేఽఽత్మానమాత్మనా ।
జహి శత్రుం మహాబాహో కామరూపం దురాసదమ్ ॥ 43 ॥

॥ ఓమ్ తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే కర్మయోగో నామ తృతీయోఽధ్యాయః ॥

Chapter 4

॥ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

ఇమం వివస్వతే యోగం ప్రోక్తవానహమవ్యయమ్ ।
వివస్వాన్ మనవే ప్రాహ మనురిక్ష్యాకవేఽబ్రవీత్ ॥ ౧ ॥

ఏవం పరమ్పరాప్రాప్తమిమం రాజర్షయో విదుః ।
స కాలేనేహ మహతా యోగో నష్టః పరస్తప ॥ ౨ ॥

స ఏవాయం మయా తేఽద్య యోగః ప్రోక్తః పురాతనః ।
భక్తోఽసి మే సఖా చేతి రహస్యం హ్యేతదుత్తమమ్ ॥ ౩ ॥

అర్జున ఉవాచ

అపరం భవతో జన్మ పరం జన్మ వివస్వతః ।
కథమేతద్విజానీయాం త్వమాదౌ ప్రోక్తవానితి ॥ ౪ ॥

శ్రీభగవానువాచ

బహూని మే వ్యతీతాని జన్మాని తవ చార్జున ।
తాన్యహం వేద సర్వాణి న త్వం వేత్థ పరస్తప ॥ ౫ ॥

అజోఽపి సన్నవ్యయాత్మా భూతానామీశ్వరోఽపి సన్ ।
ప్రకృతిం స్వామధిష్ఠాయ సమభవామ్యాత్మమాయయా ॥ ౬ ॥

యదా యదా హి ధర్మస్య గ్లానిర్భవతి భారత ।

అభ్యుత్థానమధర్మస్య తదాఽఽత్మానం సృజామ్యహమ్ ॥ 7 ॥

పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతామ్ ।
ధర్మసంస్థాపనార్థాయ సమభివామి యుగే యుగే ॥ 8 ॥

జన్మ కర్మ చ మే దివ్యమేవం యో వేత్తి తత్త్వతః ।
త్యక్త్వా దేహం పునర్జన్మ నైతి మామేతి సోఽర్జున ॥ 9 ॥

వీతరాగభయక్రోధా మన్మయా మాముపాశ్రితాః ।
బహవో జ్ఞానతపసా పూతా మద్భావమాగతాః ॥ 10 ॥

యే యథా మాం ప్రపద్యంతే తాంస్తథైవ భజామ్యహమ్ ।
మమ వర్తమానువర్తంతే మనుష్యాః పార్థ సర్వశః ॥ 11 ॥

కాఙ్క్షంతః కర్మణాం సిద్ధిం యజన్త ఇహ దేవతాః ।
క్షీప్రం హి మానుషే లోకే సిద్ధిర్భవతి కర్మజా ॥ 12 ॥

చాతుర్వర్ణ్యం మయా సృష్టం గుణకర్మవిభాగశః ।
తస్య కర్తారమపి మాం విధ్యకర్తారమవ్యయమ్ ॥ 13 ॥

న మాం కర్మాణి లిమ్పంతి న మే కర్మఫలే స్పృహో ।
ఇతి మాం యోఽభిజానాతి కర్మభిర్న స బధ్యతే ॥ 14 ॥

ఏవం జ్ఞాత్వా కృతం కర్మ పూర్వైరపి ముముక్షుభిః ।
కురు కర్మైవ తస్మాత్త్వం పూర్వైః పూర్వతరం కృతమ్ ॥ 15 ॥

కిం కర్మ కిమకర్మేతి కవయోఽప్యత్ర మోహితాః ।
తత్తే కర్మ ప్రవక్ష్యామి యజ్ఞాత్వా మోక్ష్యసేఽశుభాత్ ॥ 16 ॥

కర్మణో హ్యపి బోధవ్యం బోధవ్యం చ వికర్మణః ।

అకర్మణశ్చ బోధవ్యం గహనా కర్మణో గతిః ॥ 17 ॥

కర్మణ్యకర్మ యః పశ్యేదకర్మణి చ కర్మ యః ।
స బుద్ధిమాన్ మనుష్యేషు స యుక్తః కృతస్సకర్మకృత్ ॥ 18 ॥

యస్య సర్వే సమారమ్భాః కామసంక్కుల్పవర్జితాః ।
జ్ఞానాగ్నిదగ్ధకర్మాణం తమాహుః పణ్డితం బుధాః ॥ 19 ॥

త్యక్త్వా కర్మఫలాసక్తం నిత్యతృప్తో నిరాశ్రయః ।
కర్మణ్యభిప్రవృత్తోఽపి నైవ కిఞ్చిత్ కరోతి సః ॥ 20 ॥

నిరాశీర్యతచిత్తాత్మా త్యక్తసర్వపరిగ్రహః ।
శారీరం కేవలం కర్మ కుర్వన్నఽఽప్నోతి కిల్బిషమ్ ॥ 21 ॥

యదృచ్ఛాలాభసన్తుష్టో ద్వన్ద్వాతీతో విమత్సరః ।
సమః సిద్ధావసిద్ధౌ చ కృత్వాఽపి న నిబధ్యతే ॥ 22 ॥

గతసంకస్య ముక్తస్య జ్ఞానావస్థితచేతసః ।
యజ్ఞాయ్ఽఽచరతః కర్మ సమగ్రం ప్రవిలీయతే ॥ 23 ॥

బ్రహ్మర్పణం బ్రహ్మ హవిర్బ్రహ్మగ్నౌ బ్రహ్మణా హుతమ్ ।
బ్రహ్మైవ తేన గన్తవ్యం బ్రహ్మకర్మసమాధినా ॥ 24 ॥

దైవమేవాపరే యజ్ఞం యోగినః పర్యుపాసతే ।
బ్రహ్మగ్నావపరే యజ్ఞం యజ్ఞేనైవోపజహ్వాతి ॥ 25 ॥

శ్రోత్రాదీనీన్ద్రియాణ్యన్యే సంయమాగ్నిషు జహ్వాతి ।
శబ్దాదీన్ విషయానన్య ఇన్ద్రియాగ్నిషు జహ్వాతి ॥ 26 ॥

సర్వాణీన్ద్రియకర్మాణి ప్రాణకర్మాణి చాపరే ।

ఆత్మసంయమయోగాగ్నౌ జహ్వాతి జ్ఞానదీపితే ॥ 27 ॥

ద్రవ్యయజ్ఞాస్తపోయజ్ఞా యోగయజ్ఞాస్తథాఽపరే ।
స్వాధ్యాయజ్ఞానయజ్ఞాశ్చ యతయః సంశితవ్రతాః ॥ 28 ॥

అపానే జహ్వాతి ప్రాణం ప్రాణేఽపానం తథాఽపరే ।
ప్రాణాపానగతీ రుద్ధ్వా ప్రాణాయామపరాయణాః ॥ 29 ॥

అపరే నియతాహారాః ప్రాణాన్ ప్రాణేషు జహ్వాతి ।
సర్వేఽప్యేతే యజ్ఞవిదో యజ్ఞక్షపితకల్మషాః ॥ 30 ॥

యజ్ఞశిష్టామృతభుజో యాన్తి బ్రహ్మ సనాతనమ్ ।
నాయం లోకోఽస్త్యయజ్ఞస్య కుతోఽన్యః కురుసత్తమ ॥ 31 ॥

ఏవం బహువిధా యజ్ఞా వితతా బ్రహ్మణో ముఖే ।
కర్మజాన్ విద్ధి తాన్ సర్వానేవం జ్ఞాత్వా విమోక్ష్యసే ॥ 32 ॥

శ్రేయాన్ ద్రవ్యమయాద్యజ్ఞాజ్ఞానయజ్ఞః పరస్తప ।
సర్వం కర్మాఖిలం పార్థ జ్ఞానే పరిసమాప్యతే ॥ 33 ॥

తద్విద్ధి ప్రణిపాతేన పరిప్రశ్నేన సేవయా ।
ఉపదేక్ష్యన్తి తే జ్ఞానం జ్ఞానినస్తత్త్వదర్శినః ॥ 34 ॥

యజ్ఞాత్వా న పునర్మోహమేవం యాస్యసి పాణ్డవ ।
యేన భూతాన్యశేషేణ ద్రక్ష్యస్యాత్మన్యథో మయి ॥ 35 ॥

అపి చేదసి పాపేభ్యః సర్వేభ్యః పాపకృత్తమః ।
సర్వం జ్ఞానప్లవేనైవ వృజినం సంతరిష్యసి ॥ 36 ॥

యథైథాంసి సమిద్ధోఽగ్నిర్భస్మసాత్ కురుతేఽర్జున ।

జ్ఞానాగ్నిః సర్వకర్మాణి భస్మసాత్ కురుతే తథా ॥ 37 ॥

న హి జ్ఞానేన సదృశం పవిత్రమిహ విద్యతే ।
తత్ స్వయం యోగసంసిద్ధః కాలేన్ఽఽత్మని విన్దతి ॥ 38 ॥

శ్రద్ధావల్లభతే జ్ఞానం తత్పరః సంయతేన్ద్రియః ।
జ్ఞానం లబ్ధ్వా పరాం శాంతిమచిరేణాధిగచ్ఛతి ॥ 39 ॥

అజ్ఞశ్చశ్రద్ధధానశ్చ సంశయాత్మా వినశ్యతి ।
నాయం లోకోఽస్తి న పరో న సుఖం సంశయాత్మనః ॥ 40 ॥

యోగసన్న్యస్తకర్మాణం జ్ఞానసంశ్చిన్నసంశయమ్ ।
ఆత్మవన్తం న కర్మాణి నిబధ్నన్తి ధనజ్ఞాయ ॥ 41 ॥

తస్మాదజ్ఞానసంఘాతం హృత్థ్నం జ్ఞానాసినాఽఽత్మనః ।
ఛిత్త్వేనం సంశయం యోగమాతిష్ఠోత్తిష్ఠ భారత ॥ 42 ॥

॥ ఓమ్ తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే జ్ఞానకర్మసన్న్యాసయోగో నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥

Chapter 5

॥ పంచమోఽధ్యాయః ॥

అర్జున ఉవాచ

సన్నాసం కర్మణాం కృష్ణ పునర్యోగం చ శంససి ।
యచ్ఛ్రేయ ఏతయోరేకం తన్నే బ్రూహి సునిశ్చితమ్ ॥ ౧ ॥

శ్రీభగవానువాచ

సన్నాసః కర్మయోగశ్చ నిఃశ్రేయసకరావుభౌ ।
తయోస్తు కర్మసన్నాసాత్కర్మయోగో విశిష్యతే ॥ ౨ ॥

జ్ఞేయః స నిత్యసన్నాసీ యో న ద్వేష్టి న కాఙ్క్షతి ।
నిర్దవన్దో హి మహాబాహో సుఖం బన్ధాత్ ప్రముచ్యతే ॥ ౩ ॥

సాఙ్ఖ్యయోగౌ పృథగ్బలాః ప్రవదంతి న పణ్డితాః ।
ఏకమప్యస్థితః సమ్యగుభయోర్విన్దతే ఫలమ్ ॥ ౪ ॥

యత్సాఙ్ఖ్యైః ప్రాప్యతే స్థానం తద్వ్యగైరపి గమ్యతే ।
ఏకం సాఙ్ఖ్యం చ యోగం చ యః పశ్యతి స పశ్యతి ॥ ౫ ॥

సన్నాసస్తు మహాబాహో దుఃఖమాప్తుమయోగతః ।
యోగయుక్తో మునిర్బ్రహ్మ నచిరేణాధిగచ్ఛతి ॥ ౬ ॥

యోగయుక్తో విశుద్ధాత్మా విజితాత్మా జితేంద్రియః ।
సర్వభూతాత్మభూతాత్మా కుర్వన్నపి న లిప్యతే ॥ ౭ ॥

నైవ కిఞ్చిత్కరోమితి యుక్తో మన్యేత తత్త్వవిత్ ।
పశ్యేఞ్శృణ్వన్నుశృణ్వేషున్నశ్చన్ద్రన్ద్రపన్ద్రసన్ ॥ 8 ॥

ప్రలపన్విసృజన్సృజ్ఞాన్నున్మిషన్నిమిషన్నపి ।
ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థేషు వర్తన్త ఇతి ధారయన్ ॥ 9 ॥

బ్రహ్మణ్యాధాయ కర్మాణి సజ్గం త్యక్త్వా కరోతి యః ।
లిప్యతే న స పాపేన పద్మపత్రమివామ్భసా ॥ 10 ॥

కాయేన మనసా బుద్ధ్యా కేవలైరిన్ద్రియైరపి ।
యోగినః కర్మ కుర్వన్తి సజ్గం త్యక్త్వాఽఽత్మశుద్ధయే ॥ 11 ॥

యుక్తఃకర్మఫలం త్యక్త్వా శాన్తిమాప్నోతి వైష్టికీమ్ ।
అయుక్తః కామకారేణ ఫలే సక్తో నిబధ్యతే ॥ 12 ॥

సర్వకర్మాణి మనసా సన్న్యన్యఽఽస్తే సుఖం వశీ ।
నవద్వారే పురే దేహీ నైవ కుర్వన్న కారయన్ ॥ 13 ॥

న కర్తృత్వం న కర్మాణి లోకస్య సృజతి ప్రభుః ।
న కర్మఫలసంయోగం స్వభావస్తు ప్రవర్తతే ॥ 14 ॥

న్ఽఽదత్తే కస్యచిత్ పాపం న చైవ సుకృతం విభుః ।
అజ్ఞానేన్ఽఽవృతం జ్ఞానం తేన ముహ్యన్తి జన్తవః ॥ 15 ॥

జ్ఞానేన తు తదజ్ఞానం యేషాం నాశితమాత్మనః ।
తేషామాదిత్యవజ్ఞానం ప్రకాశయతి తత్పరమ్ ॥ 16 ॥

తద్బుద్ధయస్తదాత్మానస్తన్నిష్ఠాస్తత్పరాయణాః ।
గచ్ఛన్త్యపునరావృత్తిం జ్ఞాననిర్ధూతకల్మషాః ॥ 17 ॥

విద్యావినయసమ్పన్నే బ్రాహ్మణే గవి హస్తిని ।
శుని చైవ శ్వపాకే చ పణ్డితాః సమదర్శినః ॥ 18 ॥

ఇహైవ తైర్జితః సర్గో యేషాం సామ్యే స్థితం మనః ।
నిర్దోషం హి సమం బ్రహ్మ తస్మాద్-బ్రహ్మణి తే స్థితాః ॥ 19 ॥

న ప్రహృష్యేత్ ప్రియం ప్రాప్య నోద్విజేత్ ప్రాప్య చాప్రియమ్ ।
స్థిరబుద్ధిరసమ్మాథో బ్రహ్మవిద్-బ్రహ్మణి స్థితః ॥ 20 ॥

బాహ్యస్పర్శేష్యసక్తాత్మా విన్దత్యాత్మని యత్ సుఖమ్ ।
స బ్రహ్మయోగయుక్తాత్మా సుఖమక్షయమశ్నుతే ॥ 21 ॥

యే హి సంస్పర్శజా భోగా దుఃఖయోనయ ఏవ తే ।
ఆద్యన్తవన్తః కౌన్తేయ న తేషు రమతే బుధః ॥ 22 ॥

శక్నోతీహైవ యః సోఢుం ప్రాక్ శరీరవిమోక్షణాత్ ।
కామక్రోధోద్భవం వేగం స యుక్తః స సుఖీ నరః ॥ 23 ॥

యోఽన్తఃసుఖోఽన్తరారామస్తథాఽన్తర్జ్యోతిరేవ యః ।
స యోగీ బ్రహ్మనిర్వాణం బ్రహ్మభూతోఽధిగచ్ఛతి ॥ 24 ॥

లభన్తే బ్రహ్మనిర్వాణమృషయః క్షీణకల్మషాః ।
ఛిన్నద్వైధా యతాత్మానః సర్వభూతహితే రతాః ॥ 25 ॥

కామక్రోధవియుక్తానాం యతీనాం యతచేతసామ్ ।
అభితో బ్రహ్మనిర్వాణం వర్తతే విదితాత్మనామ్ ॥ 26 ॥

స్పర్శాన్ కృత్వా బహిర్భాహ్యంశ్చక్షుశ్చైవాన్తరే భ్రువోః ।
ప్రాణాపానౌ సమా కృత్వా నాసాభ్యన్తరచారిణౌ ॥ 27 ॥

యతేన్ద్రియమనోబుద్ధిర్మునిర్మోక్షపరాయణః ।

విగతేచ్ఛాభయక్రోధో యః సదా ముక్త ఏవ సః ॥ 28 ॥

భోక్తారం యజ్ఞతపసాం సర్వలోకమహేశ్వరమ్ ।
సుహృదం సర్వభూతానాం జ్ఞాత్వా మాం శాంతిమృచ్ఛతి ॥ 29 ॥

॥ ఓమ్ తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే కర్మసన్న్యాసయోగో నామ పంచమోఽధ్యాయః ॥

Chapter 6

॥ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

అనాశ్రితః కర్మఫలం కార్యం కర్మ కరోతి యః ।
స సన్న్యాసీ చ యోగీ చ న నిరగ్నిర్న చాక్రియః ॥ ౧ ॥

యం సన్న్యాసమితి ప్రాహుర్యోగం తం విద్ధి పాణ్డవ ।
న హ్యసన్న్యస్తసంక్కుల్పో యోగీ భవతి కశ్చన ॥ ౨ ॥

ఆరురుక్షోర్మునేర్యోగం కర్మ కారణముచ్యతే ।
యోగారూఢస్య తస్యైవ శమః కారణముచ్యతే ॥ ౩ ॥

యదా హి నేన్ద్రియార్థేషు న కర్మస్వనుషజ్జతే ।
సర్వసంక్కుల్పసన్న్యాసీ యోగారూఢస్తదోచ్యతే ॥ ౪ ॥

ఉద్ధరేదాత్మన్ఽఽత్మానం న్ఽఽత్మానమవసాదయేత్ ।
ఆత్మైవ హ్యేతాత్మనో బన్ధురాత్మైవ రిపురాత్మనః ॥ ౫ ॥

బన్ధురాత్మాఽఽత్మనస్తస్య యేన్ఽఽత్మైవ్ఽఽత్మనా జితః ।
అనాత్మనస్తు శత్రుత్వే వర్తేత్ఽఽత్మైవ శత్రువత్ ॥ ౬ ॥

జితాత్మనః ప్రశాంతస్య పరమాత్మా సమాహితః ।
శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు తథా మానాపమానయోః ॥ ౭ ॥

జ్ఞానవిజ్ఞానతృప్తాత్మా కూటస్థో విజితేంద్రియః ।
యుక్త ఇత్యుచ్యతే యోగీ సమతోష్ఠాశ్మకాఞ్ఞునః ॥ 8 ॥

సుహృన్నిత్రార్యుదాసీనమధ్యస్థద్వేష్యబన్ధుషు ।
సాధుష్యపి చ పాపేషు సమబుద్ధిర్విశిష్యతే ॥ 9 ॥

యోగీ యుజ్జీత సతతమాత్మానం రహసి స్థితః ।
ఏకాకీ యతచిత్రాత్మా నిరాశీరపరిగ్రహః ॥ 10 ॥

శుచౌ దేశే ప్రతిష్ఠాప్య స్థిరమాసనమాత్మనః ।
నాత్యుచ్చితం నాతినీచం చైలాజినకుశోత్తరమ్ ॥ 11 ॥

తత్రైకాగ్రం మనః కృత్వా యతచిత్రేంద్రియక్రియః ।
ఉపవిశ్యఽఽసనే యుజ్ఞ్యాద్యోగమాత్మవిశుద్ధయే ॥ 12 ॥

సమం కాయశిరోగ్రీవం ధారయన్నచలం స్థిరః ।
సమ్ప్రేక్ష్య నాసికాగ్రం స్వం దిశశ్చానవతోకయన్ ॥ 13 ॥

ప్రశాంతాత్మా విగతభీర్భ్రహ్మచారివ్రతే స్థితః ।
మనః సంయమ్య మచ్ఛిత్రో యుక్త ఆసీత మత్పరః ॥ 14 ॥

యుజ్ఞాన్నేవం సదాఽఽత్మానం యోగీ నియతమానసః ।
శాంతిం నిర్వాణపరమాం మత్సంస్థామధిగచ్ఛతి ॥ 15 ॥

నాత్యశ్నతస్తు యోగోఽస్తి న చైకాంతమనశ్చతః ।
న చాతిస్వప్నశీలస్య జాగ్రతో వైవ చార్జున ॥ 16 ॥

యుక్తాహారవిహారస్య యుక్తచేష్టస్య కర్మసు ।
యుక్తస్వప్నావబోధస్య యోగో భవతి దుఃఖహా ॥ 17 ॥

యదా వినియతం చిత్తమాత్మన్యేవావతిష్ఠతే ।
నిఃస్పృహః సర్వకామేభ్యో యుక్త ఇత్యుచ్యతే తదా ॥ 18 ॥

యథా దీపో నివాతస్థో నేజ్జతే సోపమా స్మృతా ।
యోగినో యతచిత్తస్య యుజ్జాతో యోగమాత్మనః ॥ 19 ॥

యత్రోపరమతే చిత్తం నిరుద్ధం యోగసేవయా ।
యత్ర ఖైవైతత్మనాఽఽత్మానం పశ్యన్నాత్మని తుష్యతి ॥ 20 ॥

సుఖమాత్యన్తికం యత్తద్-బుద్ధిగ్రాహ్యమతీంద్రియమ్ ।
వేత్తి యత్ర న చైవాయం స్థితశ్చలతి తత్త్వతః ॥ 21 ॥

యం లబ్ధ్వా చాపరం లాభం మన్యతే నాధికం తతః ।
యస్మిన్ స్థితో న దుఃఖేన గురుణాఽపి విచాల్యతే ॥ 22 ॥

తం విద్యాద్-దుఃఖసంయోగవియోగం యోగసంజ్ఞితమ్ ।
స నిశ్చయేన యోక్తవ్యో యోగోఽనిర్విణ్ణచేతసా ॥ 23 ॥

సంక్కుల్పప్రభవాన్ కామాన్త్యక్త్యా సర్వానశేషతః ।
మనసైవేంద్రియగ్రామం వినియమ్య సమంతతః ॥ 24 ॥

శనైః శనైరుపరమేద్-బుద్ధ్యా ధృతిగృహీతయా ।
ఆత్మసంస్థం మనః కృత్వా న కిఞ్చిదపి చింతయేత్ ॥ 25 ॥

యతో యతో నిశ్చరతి మనశ్చఞ్చలమస్థిరమ్ ।
తతస్తతో నియమ్యైతదాత్మన్యేవ వశం నయేత్ ॥ 26 ॥

ప్రశాంతమనసం హ్యేనం యోగినం సుఖముత్తమమ్ ।
ఉపైతి శాంతరజసం బ్రహ్మభూతమకల్మషమ్ ॥ 27 ॥

యుజ్జన్నేవం సదాఽఽత్మానం యోగీ విగతకల్మషః ।
సుఖేన బ్రహ్మసంస్పర్శమత్యంతం సుఖమశ్నుతే ॥ 28 ॥

సర్వభూతస్థమాత్మానం సర్వభూతాని చ్ఽఽత్మని ।
ఈక్షతే యోగయుక్తాత్మా సర్వత్ర సమదర్శనః ॥ 29 ॥

యో మాం పశ్యతి సర్వత్ర సర్వం చ మయి పశ్యతి ।
తస్యాహం న ప్రణశ్యామి స చ మే న ప్రణశ్యతి ॥ 30 ॥

సర్వభూతస్థితం యో మాం భజత్యేకత్వమాస్థితః ।
సర్వథా వర్తమానోఽపి స యోగీ మయి వర్తతే ॥ 31 ॥

ఆత్మోపమ్యేన సర్వత్ర సమం పశ్యతి యోఽర్జున ।
సుఖం వా యది వా దుఃఖం స యోగీ పరమో మతః ॥ 32 ॥

అర్జున ఉవాచ

యోఽయం యోగస్త్వయా ప్రోక్తః సామ్యేన మధుసూదన ।
ఏతస్యాహం న పశ్యామి చఞ్చలత్వాత్ స్థితిం స్థిరామ్ ॥ 33 ॥

చఞ్చలం హి మనః కృష్ణ ప్రమాథి బలవద్-దృఢమ్ ।
తస్యాహం నిగ్రహం మన్యే వాయోరివ సుదుష్కరమ్ ॥ 34 ॥

శ్రీభగవానువాచ

అసంశయం మహాబాహో మనో దుర్నిగ్రహం చలమ్ ।
అభ్యాసేన తు కౌంతేయ వైరాగ్యేణ చ గృహ్యతే ॥ 35 ॥

అసంయతాత్మనా యోగో దుష్ప్రాప ఇతి మే మతిః ।
వశ్యాత్మనా తు యతతా శక్యోఽవాప్తుముపాయతః ॥ 36 ॥

అర్జున ఉవాచ

అయతిః శ్రద్ధయోపేతో యోగాచ్ఛలితమానసః ।

అప్రాప్య యోగసంసిద్ధిం కాం గతిం కృష్ణ గచ్ఛతి || 37 ||

కచ్చిన్నోభయవిభ్రష్టశ్చిన్నాభ్రమివ నశ్యతి ।
అప్రతిష్ఠో మహాబాహో విమూఢో బ్రహ్మణః పథి || 38 ||

ఏతన్నే సంశయం కృష్ణ ఛేత్తుమర్హస్యశేషతః ।
త్వదన్యః సంశయస్యాస్య ఛేత్తా న హ్యుపపద్యతే || 39 ||

శ్రీభగవానువాచ

పార్థ నైవేహ నాముత్ర వినాశస్తస్య విద్యతే ।
న హి కల్యాణకృత్ కశ్చిద్-దుర్గతిం తాత గచ్ఛతి || 40 ||

ప్రాప్య పుణ్యకృతాం లోకానుషిత్వా శాశ్వతీః సమాః ।
శుచీనాం శ్రీమతాం గేహే యోగభ్రష్టోఽభిజాయతే || 41 ||

అథవా యోగినామేవ కులే భవతి ధీమతామ్ ।
ఏతద్ధి దుర్లభతరం లోకే జన్మ యదీదృశమ్ || 42 ||

తత్ర తం బుద్ధిసంయోగం లభతే పౌర్వదేహికమ్ ।
యతతే చ తతో భూయః సంసిద్ధౌ కురునన్దన || 43 ||

పూర్వాభ్యాసేన తేనైవ హ్రాయతే హ్యవశోఽపి సః ।
జిజ్ఞాసురపి యోగస్య శబ్దబ్రహ్మతివర్తతే || 44 ||

ప్రయత్నాద్యతమానస్తు యోగీ సంశుద్ధకిల్బిషః ।
అనేకజన్మసంసిద్ధస్తతో యాతి పరాం గతిమ్ || 45 ||

తపస్విభ్యోఽధికో యోగీ జ్ఞానిభ్యోఽపి మతోఽధికః ।
కర్మిభ్యశ్చాధికో యోగీ తస్మాద్యోగీ భవార్జున || 46 ||

యోగినామపి సర్వేషాం మద్గతేనాంతరాత్మనా ।

శ్రద్ధావాన్ భజతే యో మాం స మే యుక్తతమో మతః ॥ 47 ॥

॥ ఓమ్ తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే ఆత్మసంయమయోగో నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥

Chapter 7

॥ సప్తమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

మయ్యాసక్తమనాః పార్థ యోగం యుజ్జ్వాన్మదాశ్రయః ।
అసంశయం సమగ్రం మాం యథా జ్ఞాస్యసి తచ్ఛృణు ॥ ౧ ॥

జ్ఞానం తేఽహం సవిజ్ఞానమిదం వక్ష్యామ్యశేషతః ।
యజ్ఞాత్వా నేహ భూయోఽన్యజ్ఞాతవ్యమవశిష్యతే ॥ ౨ ॥

మనుష్యాణాం సహస్రేషు కశ్చిద్యతతి సిద్ధయే ।
యతతామపి సిద్ధానాం కశ్చిన్మాం వేత్తి తత్త్వతః ॥ ౩ ॥

భూమిరాపోఽనలో వాయుః ఖం మనో బుద్ధిరేవ చ ।
అహఙ్కార ఇతీయం మే భిన్నా ప్రకృతిరష్టధా ॥ ౪ ॥

అపరేయమితస్త్వన్యాం ప్రకృతిం విద్ధి మే పరామ్ ।
జీవభూతాం మహాబాహో యయేదం ధార్యతే జగత్ ॥ ౫ ॥

ఏతద్యోనీని భూతాని సర్వాణీత్యుపధారయ ।
అహం కృత్స్నస్య జగతః ప్రభవః ప్రలయస్తథా ॥ ౬ ॥

మత్తః పరతరం నాన్యత్ కిఞ్చిదస్తి ధనజ్ఞాయ ।
మయి సర్వమిదం ప్రోతం సూత్రే మణిగణా ఇవ ॥ ౭ ॥

రసోఽహమప్పు కౌన్తేయ ప్రభాఽస్మి శశిసూర్యయోః ।
ప్రణవః సర్వవేదేషు శబ్దః ఖే పౌరుషం నృషు ॥ 8 ॥

పుణ్యో గంధః పృథివ్యాం చ తేజశ్చాస్మి విభావసౌ ।
జీవనం సర్వభూతేషు తపశ్చాస్మి తపస్విషు ॥ 9 ॥

బీజం మాం సర్వభూతానాం విద్ధి పార్థ సనాతనమ్ ।
బుద్ధిర్బుద్ధిమతామస్మి తేజస్తేజస్వినామహమ్ ॥ 10 ॥

బలం బలవతాం చాహం కామరాగవివర్జితమ్ ।
ధర్మావిరుద్ధో భూతేషు కామోఽస్మి భరతర్షభ ॥ 11 ॥

యే చైవ సాత్త్వికా భావా రాజసాస్తామసాశ్చ యే ।
మత్త ఏవేతి తాన్ విద్ధి న త్వహం తేషు తే మయి ॥ 12 ॥

త్రిభిర్గుణమయైర్భావైరేభిః సర్వమిదం జగత్ ।
మోహితం నాభిజానాతి మామేభ్యః పరమవ్యయమ్ ॥ 13 ॥

దైవీ హ్యేషా గుణమయీ మమ మాయా దురత్యయా ।
మామేవ యే ప్రపద్యంతే మాయామేతాం తరన్తి తే ॥ 14 ॥

న మాం దుష్కృతినో మూఢాః ప్రపద్యంతే నరాధమాః ।
మాయయాఽపహృతజ్ఞానా ఆసురం భావమాశ్రితాః ॥ 15 ॥

చతుర్విధా భజన్తే మాం జనాః సుకృతినోఽర్జున ।
ఆర్తో జిజ్ఞాసురర్థార్థి జ్ఞానీ చ భరతర్షభ ॥ 16 ॥

తేషాం జ్ఞానీ నిత్యయుక్త ఏకభక్తిర్విశిష్యతే ।
ప్రియో హి జ్ఞానినోఽత్యర్థమహం స చ మమ ప్రియః ॥ 17 ॥

ఉదారాః సర్వ ఏవైతే జ్ఞానీ త్వాత్మైవ మే మతమ్ ।
ఆస్థితః స హి యుక్తాత్మా మామేవానుత్తమాం గతిమ్ ॥ 18 ॥

బహూనాం జన్మనామస్తే జ్ఞానవాన్ మాం ప్రపద్యతే ।
వాసుదేవః సర్వమితి స మహాత్మా సుదుర్లభః ॥ 19 ॥

కామైస్త్వైస్త్వైర్భృతజ్ఞానాః ప్రపద్యంతేఽన్యదేవతాః ।
తం తం నియమమాస్థాయ ప్రకృత్యా నియతాః స్వయా ॥ 20 ॥

యో యో యాం యాం తనుం భక్తః శ్రద్ధయాఽర్చితుమిచ్ఛతి ।
తస్య తస్యాచలాం శ్రద్ధాం తామేవ విదధామ్యహమ్ ॥ 21 ॥

స తయా శ్రద్ధయా యుక్తస్తస్యేఽఽరాధనమీహతే ।
లభతే చ తతః కామాన్ మయైవ విహితాన్ హి తాన్ ॥ 22 ॥

అన్తవత్తు ఫలం తేషాం తద్భవత్యల్పమేధసామ్ ।
దేవాన్ దేవయజో యాన్తి మద్భక్తా యాన్తి మామపి ॥ 23 ॥

అవ్యక్తం వ్యక్తిమాపన్నం మన్యంతే మామబుద్ధయః ।
పరం భావమజానంతో మమావ్యయమనుత్తమమ్ ॥ 24 ॥

నాహం ప్రకాశః సర్వస్య యోగమాయాసమావృతః ।
మూఢోఽయం నాభిజానాతి లోకో మామజమవ్యయమ్ ॥ 25 ॥

వేదాహం సమతీతాని వర్తమానాని చార్జున ।
భవిష్యాణి చ భూతాని మాం తు వేద న కశ్చన ॥ 26 ॥

ఇచ్ఛాద్వేషసముత్థేన ద్వంద్వమోహేన భారత ।
సర్వభూతాని సమ్మోహం సర్గే యాన్తి పరంతప ॥ 27 ॥

యేషాం త్వన్తగతం పాపం జనానాం పుణ్యకర్మణామ్ ।
తే ద్వన్ద్వమోహనిర్ముక్తా భజన్తే మాం దృఢవ్రతాః ॥ 28 ॥

జరామరణమోక్షాయ మామాశ్రిత్య యతన్తి యే ।
తే బ్రహ్మ తద్విదుః కృత్స్నమధ్యాత్మం కర్మ చాఖిలమ్ ॥ 29 ॥

సాధిభూతాధిదైవం మాం సాధియజ్ఞం చ యే విదుః ।
ప్రయాణకాలేఽపి చ మాం తే విదుర్యుక్తచేతసః ॥ 30 ॥

॥ ఓమ్ తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే జ్ఞానవిజ్ఞానయోగో నామ సప్తమోఽధ్యాయః ॥

Chapter 8

॥ అష్టమోఽధ్యాయః ॥

అర్జున ఉవాచ

కిం తద్-బ్రహ్మ కిమధ్యాత్మం కిం కర్మ పురుషోత్తమ ।
అధిభూతం చ కిం ప్రోక్షమధిదైవం కిముచ్యతే ॥ ౧ ॥

అధియజ్ఞః కథం కోఽత్ర దేహేఽస్మిన్ మధుసూదన ।
ప్రయాణకాలే చ కథం జ్ఞేయోఽసి నియతాత్మభిః ॥ ౨ ॥

శ్రీభగవానువాచ

అక్షరం బ్రహ్మ పరమం స్వభావోఽధ్యాత్మముచ్యతే ।
భూతభావోద్భవకరో విసర్గః కర్మసంజ్ఞితః ॥ ౩ ॥

అధిభూతం క్షరో భావః పురుషశ్చాధిదైవతమ్ ।
అధియజ్ఞోఽహమేవాత్ర దేహే దేహభృతాం వర ॥ ౪ ॥

అంతకాలే చ మామేవ స్మరన్ ముక్త్యా కలేవరమ్ ।
యః ప్రయాతి స మద్భావం యాతి నాస్త్యత్ర సంశయః ॥ ౫ ॥

యం యం వాఽపి స్మరన్ భావం త్యజత్యన్తే కలేవరమ్ ।
తం తమేవైతి కౌన్తేయ సదా తద్భావభావితః ॥ ౬ ॥

తస్మాత్ సర్వేషు కాలేషు మామనుస్మర యుధ్య చ ।
మయ్యర్పితమనోబుద్ధిర్మామేవైష్యస్యసంశయః ॥ ౭ ॥

అభ్యాసయోగయుక్తేన చేతసా నాన్యగామినా ।
పరమం పురుషం దివ్యం యాతి పార్థానుచింతయన్ ॥ 8 ॥

కవిం పురాణమ్ అనుశాసితారమ్
అనోరణీయాంసమ్ అనుస్మరేద్యః ।
సర్వస్య ధాతారమ్ అచింత్యరూపమ్
ఆదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్ ॥ 9 ॥

ప్రయాణకాలే మనసాఽచలేన
భక్త్యా యుక్తో యోగబలేన చైవ ।
భ్రువోర్మధ్యే ప్రాణమావేశ్య సమ్యక్
స తం పరం పురుషముపైతి దివ్యమ్ ॥ 10 ॥

యదక్షరం వేదవిదో వదంతి
విశంతి యద్యతయో వీతరాగాః ।
యదిచ్ఛంతో బ్రహ్మచర్యం చరంతి
తత్ తే పదం సజ్గ్రహేణ ప్రవక్ష్యే ॥ 11 ॥

సర్వద్వారాణి సంయమ్య మనో హృది నిరుధ్య చ ।
మూర్ధ్న్యధాయ్ఽఽత్మనః ప్రాణమాస్థితో యోగధారణామ్ ॥ 12 ॥

ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ వ్యాహరన్ మామనుస్మరన్ ।
యః ప్రయాతి త్యజన్ దేహం స యాతి పరమాం గతిమ్ ॥ 13 ॥

అనన్యచేతాః సతతం యో మాం స్మరతి నిత్యశః ।
తస్యాహం సులభః పార్థ నిత్యయుక్తస్య యోగినః ॥ 14 ॥

మాముపేత్య పునర్జన్మ దుఃఖాలయమశాశ్వతమ్ ।
న్ఽఽపునర్జన్తి మహాత్మానః సంసిద్ధిం పరమాం గతాః ॥ 15 ॥

ఆబ్రహ్మభువనాల్లోకాః పునరావర్తినోఽర్జున ।

మాముపేత్య తు కౌన్తేయ పునర్జన్మ న విద్యతే ॥ 16 ॥

సహస్రయుగపర్యంతమహర్వద్-బ్రహ్మణో విదుః ।
రాత్రిం యుగసహస్రాంతాం తేఽహోరాత్రవిదో జనాః ॥ 17 ॥

అవ్యక్తాద్-వ్యక్తయః సర్వాః ప్రభవన్త్యహరాగమే ।
రాత్ర్యాగమే ప్రలీయన్తే తత్రైవావ్యక్తసంజ్ఞకే ॥ 18 ॥

భూతగ్రామః స ఏవాయం భూత్వా భూత్వా ప్రలీయతే ।
రాత్ర్యాగమేఽవశః పార్థ ప్రభవత్యహరాగమే ॥ 19 ॥

పరస్తస్మాత్తు భావోఽన్యోఽవ్యక్తోఽవ్యక్తాత్సనాతనః ।
యః స సర్వేషు భూతేషు నశ్యత్సు న వినశ్యతి ॥ 20 ॥

అవ్యక్తోఽక్షర ఇత్యుక్తస్తమాహుః పరమాం గతిమ్ ।
యం ప్రాప్య న నివర్తన్తే తద్ధామ పరమం మమ ॥ 21 ॥

పురుషః స పరః పార్థ భక్త్యా లభ్యస్తవనన్యయా ।
యస్యాన్తఃస్థాని భూతాని యేన సర్వమిదం తతమ్ ॥ 22 ॥

యత్ర కాలే త్వనావృత్తిమావృత్తిం చైవ యోగినః ।
ప్రయాతా యాన్తి తం కాలం వక్ష్యామి భరతర్షభ ॥ 23 ॥

అగ్నిర్జ్యోతిరహః శుక్లః షణ్మాసా ఉత్తరాయణమ్ ।
తత్ర ప్రయాతా గచ్ఛన్తి బ్రహ్మ బ్రహ్మవిదో జనాః ॥ 24 ॥

ధూమో రాత్రిస్తథా కృష్ణః షణ్మాసా దక్షిణాయనమ్ ।
తత్ర చాన్ద్రమనం జ్యోతిర్యోగీ ప్రాప్య నివర్తతే ॥ 25 ॥

శుక్లకృష్ణే గతీ హ్యేతే జగతః శాశ్వతే మతే ।
ఏకయా యాత్యనావృత్తిమన్యయాఽఽవర్తతే పునః ॥ 26 ॥

నైతే సృతి పార్థ జానన్ యోగీ ముహూతి కశ్చన ।
తస్మాత్ సర్వేషు కాలేషు యోగయుక్తో భవార్జున ॥ 27 ॥

వేదేషు యజ్ఞేషు తపఃసు చైవ
దానేషు యత్ పుణ్యఫలం ప్రదిష్టమ్ ।
అత్యేతి తత్సర్వమిదం విదిత్వా
యోగీ పరం స్థానముపైతి చ్ఛేద్యమ్ ॥ 28 ॥

॥ ఓమ్ తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే అక్షరబ్రహ్మయోగో నామ అష్టమోఽధ్యాయః ॥

Chapter 9

॥ నవమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

ఇదం తు తే గుహ్యతమం ప్రవక్ష్యామ్యనసూయవే ।
జ్ఞానం విజ్ఞానసహితం యజ్ఞాత్వా మోక్ష్యనేఽశుభాత్ ॥ ౧ ॥

రాజవిద్యా రాజగుహ్యం పవిత్రమిదముత్తమమ్ ।
ప్రత్యక్షావగమం ధర్మ్యం సుసుఖం కర్తుమవ్యయమ్ ॥ ౨ ॥

అశ్రద్ధధానాః పురుషా ధర్మస్యాస్య పరస్తప ।
అప్రాప్య మాం నివర్తంతే మృత్యుసంసారవర్తని ॥ ౩ ॥

మయా తతమిదం సర్వం జగదవ్యక్తమూర్తినా ।
మత్స్థాని సర్వభూతాని న చాహం తేష్వవస్థితః ॥ ౪ ॥

న చ మత్స్థాని భూతాని పశ్య మే యోగమైశ్వరమ్ ।
భూతభృన్న చ భూతస్థో మమఽఽత్మా భూతభావనః ॥ ౫ ॥

యథాఽఽకాశస్థితో నిత్యం వాయుః సర్వత్రగో మహాన్ ।
తథా సర్వాణి భూతాని మత్స్థానీత్యుపధారయ ॥ ౬ ॥

సర్వభూతాని కౌన్తేయ ప్రకృతిం యాన్తి మామికామ్ ।
కల్పక్షయే పునస్తాని కల్పాదౌ విస్ఫుజామ్యహమ్ ॥ ౭ ॥

ప్రకృతిం సామవష్టభ్య విసృజామి పునః పునః ।
భూతగ్రామమిమం కృత్స్నమవశం ప్రకృతేర్వశాత్ ॥ 8 ॥

న చ మాం తాని కర్మాణి నిబద్నంతి ధనజ్ఞాయ ।
ఉదాసీనవదాసీనమసక్తం తేషు కర్మసు ॥ 9 ॥

మయాఽధ్యక్షేణ ప్రకృతిః సూయతే సచరాచరమ్ ।
హేతునాఽనేన కౌన్తేయ జగద్విపరివర్తతే ॥ 10 ॥

అవజానంతి మాం మూఢా మానుషీం తనుమాశ్రితమ్ ।
పరం భావమజానంతో మమ భూతమహేశ్వరమ్ ॥ 11 ॥

మోఘాశా మోఘకర్మాణో మోఘజ్ఞానా విచేతసః ।
రాక్షసీమాసురీం చైవ ప్రకృతిం మోహినీం శ్రితాః ॥ 12 ॥

మహాత్మానస్తు మాం పార్థ దైవీం ప్రకృతిమాశ్రితాః ।
భజన్త్యనన్యమనసో జ్ఞాత్వా భూతాదిమవ్యయమ్ ॥ 13 ॥

సతతం కీర్తయంతో మాం యతంతశ్చ దృఢవ్రతాః ।
నమస్యంతశ్చ మాం భక్త్యా నిత్యయుక్తా ఉపాసతే ॥ 14 ॥

జ్ఞానయజ్ఞేన చాప్యన్యే యజంతో మాముపాసతే ।
ఏకత్వేన పృథక్త్వేన బహుధా విశ్వతోముఖమ్ ॥ 15 ॥

అహం క్రతురహం యజ్ఞః స్వధాఽహమహమౌషధమ్ ।
మన్త్రోఽహమహమేవ్ఽఽజ్యమహమగ్నిరహం హుతమ్ ॥ 16 ॥

పితాఽహమస్య జగతో మాతా ధాతా పితామహాః ।
వేద్యం పవిత్రమోఽక్కార ఋక్సామ యజురేవ చ ॥ 17 ॥

గతిర్భర్తా ప్రభుః సాక్షీ నివాసః శరణం సుహృత్ ।

ప్రభవః ప్రలయః స్థానం నిధానం బీజమవ్యయమ్ ॥ 18 ॥

తపామ్యహమహం వర్షం నిగృణ్ణామ్యత్స్సజామి చ ।
అమృతం చైవ మృత్యుశ్చ సదసచ్ఛాహమర్జున ॥ 19 ॥

త్రైవిద్యా మాం సోమపాః పూతపాపాః
యజ్ఞైరిష్టా స్వర్గతిం ప్రార్థయన్తే ।
తే పుణ్యమాసాద్య సురేంద్రలోకమ్
అశ్నన్తి దివ్యాన్ దివి దేవభోగాన్ ॥ 20 ॥

తే తం భుక్త్వా స్వర్గలోకం విశాలమ్
క్షీణే పుణ్యే మర్త్యలోకం విశన్తి ।
ఏవం త్రయీధర్మమనుప్రపన్నాః
గతాగతం కామకామా లభన్తే ॥ 21 ॥

అనన్యాశ్చింతయన్తో మాం యే జనాః పర్యుపాసతే ।
తేషాం నిత్యాభియుక్తానాం యోగక్షేమం వహామ్యహమ్ ॥ 22 ॥

యేఽప్యన్యదేవతాభక్తా యజన్తే శ్రద్ధయాన్వితాః ।
తేఽపి మామేవ కౌన్తేయ యజన్త్యవిధిపూర్వకమ్ ॥ 23 ॥

అహం హి సర్వయజ్ఞానాం భోక్తా చ ప్రభురేవ చ ।
న తు మామభిజానన్తి తత్త్వేనాతశ్చ్యవన్తి తే ॥ 24 ॥

యాన్తి దేవవ్రతా దేవాన్ పితౄన్ యాన్తి పితృవ్రతాః ।
భూతాని యాన్తి భూతేజ్యా యాన్తి మద్యాజినోఽపి మామ్ ॥ 25 ॥

పత్రం పుష్పం ఫలం తోయం యో మే భక్త్యా ప్రయచ్ఛతి ।
తదహం భక్త్యుపహృతమశ్నామి ప్రయతాత్మనః ॥ 26 ॥

యత్ కరోషి యదశ్నాసి యజ్జహోషి దదాసి యత్ ।

యత్ తపస్యసి కౌన్తేయ తత్ కురుష్వ మదర్పణమ్ || 27 ||

శుభాశుభఫలైరేవం మోక్ష్యసే కర్మబన్ధనైః ।
సన్నాసయోగయుక్తాత్మా విముక్తో మాముపైష్యసి || 28 ||

సమోఽహం సర్వభూతేషు న మే ద్వేషోఽస్తి న ప్రియః ।
యే భజంతి తు మాం భక్త్యా మయి తే తేషు చాప్యహమ్ || 29 ||

అపి చేత్ సుదురాచారో భజతే మామనన్యభాక్ ।
సాధురేవ స మన్తవ్యః సమ్యగ్వ్యవసితో హి సః || 30 ||

క్షిప్రం భవతి ధర్మాత్మా శశ్వచ్ఛాంతిం నిగచ్ఛతి ।
కౌన్తేయ ప్రతిజానీహి న మే భక్తః ప్రణశ్యతి || 31 ||

మాం హి పార్థ వ్యపాశ్రిత్య యేఽపి స్యుః పాపయోనయః ।
స్త్రియో వైశ్యాస్తథా శూద్రాస్తేఽపి యాన్తి పరాం గతిమ్ || 32 ||

కిం పునర్బ్రాహ్మణాః పుణ్యా భక్తా రాజర్షయస్తథా ।
అనిత్యమసుఖం లోకమిమం ప్రాప్య భజన్వ మామ్ || 33 ||

మన్మనా భవ మద్భక్తో మద్యాజీ మాం నమస్కరు ।
మామేవైష్యసి యుక్తైవమాత్మానం మత్పరాయణః || 34 ||

॥ ఓమ్ తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే రాజవిద్యారాజగుహ్యయోగో నామ నవమోఽధ్యాయః ॥

Chapter 10

॥ దశమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

భూయ ఏవ మహాబాహో శృణు మే పరమం వచః ।
యత్తేఽహం ప్రీయమాణాయ వక్ష్యామి హితకామ్యయా ॥ ౧ ॥

న మే విదుః సురగణాః ప్రభవం న మహర్షయః ।
అహమాదిర్హి దేవానాం మహర్షీణాం చ సర్వశః ॥ ౨ ॥

యో మామజమనాదిం చ వేత్తి లోకమహేశ్వరమ్ ।
అసమ్మాధః స మర్త్యేషు సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౩ ॥

బుద్ధిర్ధానమసమ్మోహః క్షమా సత్యం దమః శమః ।
సుఖం దుఃఖం భవోఽభావో భయం చాభయమేవ చ ॥ ౪ ॥

అహింసా సమతా తుష్టిస్తపో దానం యశోఽయశః ।
భవంతి భావా భూతానాం మత్త ఏవ పృథగ్విధాః ॥ ౫ ॥

మహర్షయః సప్త పూర్వే చత్వారో మనవస్తథా ।
మద్భావా మానసా జాతా యేషాం లోక ఇమాః ప్రజాః ॥ ౬ ॥

ఏతాం విభూతిం యోగం చ మమ యో వేత్తి తత్త్వతః ।
సోఽవికమ్పేన యోగేన యుజ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ ౭ ॥

అహం సర్వస్య ప్రభవో మత్తః సర్వం ప్రవర్తతే ।
ఇతి మత్వా భజంతే మాం బుధా భావసమన్వితాః ॥ 8 ॥

మచ్చితా మద్గతప్రాణా బోధయంతః పరస్పరమ్ ।
కథయంతశ్చ మాం నిత్యం తుష్యంతి చ రమంతి చ ॥ 9 ॥

తేషాం సతతయుక్తానాం భజతాం ప్రీతిపూర్వకమ్ ।
దదామి బుద్ధియోగం తం యేన మాముపయాన్తి తే ॥ 10 ॥

తేషామేవానుకమార్థమ్ అహమజ్ఞానజం తమః ।
నాశయామ్యాత్మభావస్థో జ్ఞానదీపేన భాస్వతా ॥ 11 ॥

అర్జున ఉవాచ

పరం బ్రహ్మ పరం ధామ పవిత్రం పరమం భవాన్ ।
పురుషం శాశ్వతం దివ్యమాదిదేవమజం విభుమ్ ॥ 12 ॥

ఆహుస్తామృషయః సర్వే దేవర్షిర్నారదస్తథా ।
అసితో దేవతో వ్యాసః స్వయం చైవ బ్రవీషి మే ॥ 13 ॥

సర్వమేతద్భుతం మన్యే యన్మాం వదసి కేశవ ।
న హి తే భగవన్ వ్యక్తిం విదుర్దేవా న దానవాః ॥ 14 ॥

స్వయమేవైతత్మనాఽఽత్మానం వేత్థ త్వం పురుషోత్తమ ।
భూతభావన భూతేశ దేవదేవ జగత్పతే ॥ 15 ॥

వక్తుమర్హస్యశేషేణ దివ్యా హ్యేత్రవిభూతయః ।
యాభిర్విభూతిభిర్లోకానిమాంస్త్యం వ్యాప్య తిష్ఠసి ॥ 16 ॥

కథం విద్యామహం యోగింస్త్యాం సదా పరిచింతయన్ ।
కేషు కేషు చ భావేషు చిన్తోఽసి భగవన్మయా ॥ 17 ॥

విస్తరేణ౭౭త్మనో యోగం విభూతిం చ జనార్దన ।
భూయః కథయ తృప్తిర్హి శృణ్వతో నాస్తి మే౭మృతమ్ ॥ 18 ॥

శ్రీభగవానువాచ

హస్త తే కథయిష్యామి దివ్యా హ్యేతమిభూతయః ।
ప్రాధాన్యతః కురుశ్రేష్ఠ నాస్త్యన్తో విస్తరస్య మే ॥ 19 ॥

అహమాత్మా గుడాకేశ సర్వభూతాశయస్థితః ।
అహమాదిశ్చ మధ్యం చ భూతానామన్త ఏవ చ ॥ 20 ॥

ఆదిత్యానామహం విష్ణుర్జ్యోతిషాం రవిరంశుమాన్ ।
మరీచిర్మరుతామస్మి నక్షత్రాణామహం శశీ ॥ 21 ॥

వేదానాం సామవేదో౭స్మి దేవానామస్మి వాసవః ।
ఇన్ద్రియాణాం మనశ్చాస్మి భూతానామస్మి చేతనా ॥ 22 ॥

రుద్రాణాం శక్కురశ్చాస్మి విత్తేశో యక్షరక్షసామ్ ।
వసూనాం పావకశ్చాస్మి మేరుః శిఖరిణామహమ్ ॥ 23 ॥

పురోధసాం చ ముఖ్యం మాం విద్ధి పార్థ బృహస్పతిమ్ ।
సేనాసీనామహం స్కన్ధః సరసామస్మి సాగరః ॥ 24 ॥

మహర్షీణాం భృగురహం గిరామస్మైకమక్షరమ్ ।
యజ్ఞానాం జపయజ్ఞో౭స్మి స్థావరాణాం హిమాలయః ॥ 25 ॥

అశ్వత్థః సర్వవృక్షాణాం దేవర్షీణాం చ నారదః ।
గన్ధర్వాణాం చిత్రరథః సిద్ధానాం కపిలో మునిః ॥ 26 ॥

ఉచ్చైఃశ్రవసమశ్వానాం విద్ధి మామమృతోద్భవమ్ ।
ఐరావతం గజేన్ద్రాణాం నరాణాం చ నరాధిపమ్ ॥ 27 ॥

ఆయుధానామహం వజ్రం ధేనూనామస్మి కామధుక్ ।
ప్రజనశ్చాస్మి కన్దర్పః సర్పాణామస్మి వాసుకిః ॥ 28 ॥

అనంతశ్చాస్మి నాగానాం వరుణో యాదసామహమ్ ।
పితౄణామర్యమా చాస్మి యమః సంయమతామహమ్ ॥ 29 ॥

ప్రహ్లాదశ్చాస్మి దైత్యానాం కాలః కలయతామహమ్ ।
మృగాణాం చ మృగేన్ద్రోఽహం వైనతేయశ్చ పక్షిణామ్ ॥ 30 ॥

పవనః పవతామస్మి రామః శస్త్రభృతామహమ్ ।
ఝషాణాం మకరశ్చాస్మి శ్రోతసామస్మి జాహ్నవీ ॥ 31 ॥

సర్గాణామాదిరంతశ్చ మధ్యం చైవాహమర్జున ।
అధ్యాత్మవిద్యా విద్యానాం వాదః ప్రవదతామహమ్ ॥ 32 ॥

అక్షరాణామకారోఽస్మి ద్వంద్వః సామాసికస్య చ ।
అహమేవాక్షయః కాలో ధాతాఽహం విశ్వతోముఖః ॥ 33 ॥

మృత్యుః సర్వహరశ్చాహముద్భవశ్చ భవిష్యతామ్ ।
కీర్తిః శ్రీర్వాక్చ నారీణాం స్మృతిర్మేధా ధృతిః క్షమా ॥ 34 ॥

బృహత్సామ తథా సామ్నాం గాయత్రీ ఛన్దసామహమ్ ।
మాసానాం మార్గశీర్షోఽహమృతూనాం కుసుమాకరః ॥ 35 ॥

ద్యూతం ఛలయతామస్మి తేజస్తేజస్వినామహమ్ ।
జయోఽస్మి వ్యవసాయోఽస్మి సత్త్వం సత్త్వవతామహమ్ ॥ 36 ॥

వృష్టినాం వాసుదేవోఽస్మి పాణ్డవానాం ధనంజయః ।
మునీనామప్యహం వ్యాసః కవీనాముశనా కవిః ॥ 37 ॥

దణ్డో దమయతామస్మి నీతిరస్మి జిగీషతామ్ ।
మౌనం చైవాస్మి గుహ్యేనాం జ్ఞానం జ్ఞానవతామహమ్ ॥ 38 ॥

యచ్చాపి సర్వభూతానాం బీజం తదహమర్జున ।
న తదస్తి వినా యత్సృజ్యమా భూతం చరాచరమ్ ॥ 39 ॥

నాన్తోఽస్తి మమ దివ్యానాం విభూతీనాం పరస్తప ।
ఏష తూర్దేశతః ప్రోక్తో విభూతేర్విస్తరో మయా ॥ 40 ॥

యద్యద్విభూతిమత్సత్త్వం శ్రీమదూర్జితమేవ వా ।
తత్తదేవావగచ్ఛ త్వం మమ తేజోంశసమ్భవమ్ ॥ 41 ॥

అథవా బహునైతేన కిం జ్ఞాతేన తవార్జున ।
విష్టభ్యాహమిదం కృత్స్నమేకాంశేన స్థితో జగత్ ॥ 42 ॥

॥ ఓమ్ తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే విభూతియోగో నామ దశమోఽధ్యాయః ॥

Chapter 11

॥ ఏకాదశోఽధ్యాయః ॥

అర్జున ఉవాచ

మదనుగ్రహాయ పరమం గుహ్యమధ్యాత్మసంజ్ఞితమ్ ।
యత్త్వయోక్తం వచస్తేన మోహోఽయం విగతో మమ ॥ ౧ ॥

భవాప్యయౌ హి భూతానాం శ్రుతౌ విస్తరశో మయా ।
త్వత్తః కమలపత్రాక్ష మాహాత్మ్యమపి చావ్యయమ్ ॥ ౨ ॥

ఏవమేతద్యథాఽఽత్థ త్వమాత్మానం పరమేశ్వర ।
ద్రష్టుమిచ్ఛామి తే రూపమైశ్వరం పురుషోత్తమ ॥ ౩ ॥

మన్యనే యది తచ్ఛక్యం మయా ద్రష్టుమితి ప్రభో ।
యోగేశ్వర తతో మే త్వం దర్శయ్ఽఽత్మానమవ్యయమ్ ॥ ౪ ॥

శ్రీభగవానువాచ

పశ్య మే పార్థ రూపాణి శతశోఽథ సహస్రశః ।
నానావిధాని దివ్యాని నానావర్ణాకృతీని చ ॥ ౫ ॥

పశ్య్ఽఽదిత్యాన్ వసూన్ రుద్రానశ్విన్ౌ మరుతస్తథా ।
బహూన్యదృష్టపూర్వాణి పశ్య్ఽఽశ్చర్యాణి భారత ॥ ౬ ॥

ఇహైకస్థం జగత్కృత్స్నం పశ్య్ఽఽద్య సచరాచరమ్ ।
మమ దేహే గుడాకేశ యచ్ఛాన్యద్-ద్రష్టుమిచ్ఛసి ॥ ౭ ॥

న తు మాం శక్యనే ద్రష్టుమనేనైవ స్వచక్షుషా ।
దివ్యం దదామి తే చక్షుః పశ్య మే యోగమైశ్వరమ్ ॥ 8 ॥

సజ్జాయ ఉవాచ

ఏవముక్త్వా తతో రాజన్ మహాయోగేశ్వరో హరిః ।
దర్శయామాస పార్థాయ పరమం రూపమైశ్వరమ్ ॥ 9 ॥

అనేకవక్త్రనయనమనేకాద్భుతదర్శనమ్ ।
అనేకదివ్యాభరణం దివ్యానేకోద్యతాయుధమ్ ॥ 10 ॥

దివ్యమాల్యామృరధరం దివ్యగన్ధానులేపనమ్ ।
సర్వాశ్చర్యమయం దేవమనంతం విశ్వతోముఖమ్ ॥ 11 ॥

దివి సూర్యసహస్రస్య భవేద్యుగపదుత్థితా ।
యది భాః సదృశీ సా స్యాద్భాసస్తస్య మహాత్మనః ॥ 12 ॥

తత్రైకస్థం జగత్కృతస్త్రిం ప్రవిభక్తమనేకథా ।
అపశ్యద్దేవదేవస్య శరీరే పాణ్డవస్తదా ॥ 13 ॥

తతః స విస్మయావిష్టో హృష్టరోమా ధనజ్ఞాయః ।
ప్రణమ్య శిరసా దేవం కృతాజ్ఞాలిరభాషత ॥ 14 ॥

అర్జున ఉవాచ

పశ్యామి దేవాంస్తవ దేవ దేహే
సర్వాంస్తథా భూతవిశేషసజ్ఞాన్ ।
బ్రహ్మణమీశం కమలాసనస్థమ్
ఋషీంశ్చ సర్వానురగాంశ్చ దివ్యాన్ ॥ 15 ॥

అనేకబాహూదరవక్త్రనేత్రమ్
పశ్యామి త్వాం సర్వతోఽనంతరూపమ్ ।

నాస్తం న మధ్యం న పునస్తవ్ఽఽదిమ్
పశ్యామి విశ్వేశ్వర విశ్వరూప ॥ 16 ॥

కిరీటినం గదినం చక్రిణం చ
తేజోరాశిం సర్వతో దీప్తిమంతమ్ ।
పశ్యామి త్వాం దుర్నిరీక్ష్యం సమంతాద్-
దీప్తానలార్కద్యుతిమప్రమేయమ్ ॥ 17 ॥

త్వమక్షరం పరమం వేదితవ్యమ్
త్వమస్య విశ్వస్య పరం నిధానమ్ ।
త్వమవ్యయః శాశ్వతధర్మగోప్తా
సనాతనస్త్యం పురుషో మతో మే ॥ 18 ॥

అనాదిమధ్యాంతమనంతవీర్యమ్
అనంతబాహుం శశిసూర్యనేత్రమ్ ।
పశ్యామి త్వాం దీప్తహుతాశవక్త్రమ్
స్వతేజసా విశ్వమిదం తపంతమ్ ॥ 19 ॥

ద్యావాప్రథివ్యోరిదమంతరం హి
వ్యాప్తం త్వయైకేన దిశశ్చ సర్వాః ।
దృష్ట్వాఽద్భుతం రూపముగ్రం తవేదమ్
లోకత్రయం ప్రవ్యథితం మహాత్మన్ ॥ 20 ॥

అమీ హి త్వాం సురసజ్ఞా విశన్తి
కేచిద్భీతాః ప్రాజ్ఞానయో గృణన్తి ।
స్వస్తీత్యుక్త్వా మహర్షిసిద్ధసజ్ఞాః
స్తువన్తి త్వాం స్తుతిభిః పుష్కలాభిః ॥ 21 ॥

రుద్రాదిత్యా వసవో యే చ సాధ్యాః
విశ్వేశ్వినౌ మరుతశ్చోష్మపాశ్చ ।
గన్ధర్వయక్షాసురసిద్ధసజ్ఞాః
వీక్షన్తే త్వాం విస్మితాశ్చైవ సర్వే ॥ 22 ॥

రూపం మహత్తే బహువక్త్రనేత్రమ్
మహాబాహో బహుబాహూరుపాదమ్ ।
బహూదరం బహుదంష్ట్రాకరాలమ్
దృష్ట్యా లోకాః ప్రవ్యథితాస్తథాఽహమ్ ॥ 23 ॥

నభఃస్పృశం దీప్తమనేకవర్ణమ్
వ్యాతాననం దీప్తవిశాలనేత్రమ్ ।
దృష్ట్యా హి త్వాం ప్రవ్యథితాస్తరాత్మా
ధృతిం న విన్దామి శమం చ విష్ణో ॥ 24 ॥

దంష్ట్రాకరాలాని చ తే ముఖాని
దృష్ట్వావ కాలానలసన్నిభాని ।
దిశో న జానే న లభే చ శర్మ
ప్రసీద దేవేశ జగన్నివాస ॥ 25 ॥

అమీ చ త్వాం ధృతరాష్ట్రస్య పుత్రాః
సర్వే సహైవావనిపాలసజ్ఞైః ।
భీష్మో ద్రోణః సూతపుత్రస్తథాఽసౌ
సహస్మదీయైరపి యోధముఖ్యైః ॥ 26 ॥

వక్త్రాణి తే త్వరమాణా విశన్తి
దంష్ట్రాకరాలాని భయానకాని ।
కేచిద్విలగ్నా దశనాస్తరేషు
సన్దృశ్యంతే చూర్ణితైరుత్తమాజ్ఞైః ॥ 27 ॥

యథా నదీనాం బహవోఽమృవేగాః
సముద్రమేవాభిముఖా ద్రవన్తి ।
తథా తవామీ నరలోకపీరా
విశన్తి వక్త్రాణ్యభివిజ్వలన్తి ॥ 28 ॥

యథా ప్రదీప్తం జ్వలనం పతజ్ఞాః

విశన్తి నాశాయ సమృద్ధవేగాః ।
తథైవ నాశాయ విశన్తి లోకాః
తవాపి వక్త్రాణి సమృద్ధవేగాః ॥ 29 ॥

తేలిహ్యసే గ్రసమానః సమంతాత్
లోకాన్ సమగ్రాన్ వదనైర్జ్వలదిభిః ।
తేజోభిరాపూర్య జగత్ సమగ్రమ్
భాసంతవోగ్రాః ప్రతపన్తి విష్ణో ॥ 30 ॥

ఆఖ్యాహి మే కో భవానుగ్రరూపో-
నమోఽస్తు తే దేవవర ప్రసీద ।
విజ్ఞాతుమిచ్ఛామి భవంతమాద్యమ్
న హి ప్రజానామి తవ ప్రవృత్తిమ్ ॥ 31 ॥

శ్రీభగవానువాచ

కాలోఽస్మి లోకక్షయకృత్ ప్రవృద్ధో-
లోకాన్ సమాహర్తుమిహ ప్రవృత్తః ।
ఋతేఽపి త్వాం న భవిష్యన్తి సర్వే
యేఽవస్థితాః ప్రత్యనీకేషు యోధాః ॥ 32 ॥

తస్మాత్ త్వముత్తిష్ఠ యశో లభస్వ
జిత్వా శత్రూన్ భుజ్ఞ్వ రాజ్యం సమృద్ధమ్ ।
మయైవైతే నిహతాః పూర్వమేవ
నిమిత్తమాత్రం భవ సవ్యసాచిన్ ॥ 33 ॥

ద్రోణం చ భీష్మం చ జయద్రథం చ
కర్ణం తథాఽన్యాయనపి యోధవీరాన్ ।
మయా హతాంస్త్యం జహి మా వ్యథిష్ఠా
యుధ్యస్వ జేతాసి రణే సపత్నాన్ ॥ 34 ॥

సజ్జాయ ఉవాచ

ఏతచ్ఛ్చత్వా వచనం కేశవస్య
కృతాజ్ఞాలిర్వేపమానః కిరీటీ ।
నమస్కృత్వా భూయ ఏవఽఽహ కృష్ణమ్
సగద్గదం భీతభీతః ప్రణమ్య ॥ 35 ॥

అర్జున ఉవాచ

స్థానే హృషీకేశ తవ ప్రకీర్త్యా
జగత్ ప్రహృష్యత్యనురజ్యతే చ ।
రక్షాంసి భీతాని దిశో ద్రవంతి
సర్వే నమస్యంతి చ సిద్ధసజ్ఞాః ॥ 36 ॥

కస్మాచ్ఛ తే న నమేరన్ మహాత్మన్
గరీయసే బ్రహ్మణోఽప్యదికర్త్రే ।
అనంత దేవేశ జగన్నివాస
త్వమక్షరం సదసత్తత్పరం యత్ ॥ 37 ॥

త్వమాదిదేవః పురుషః పురాణః
త్వమస్య విశ్వస్య పరం నిధానమ్ ।
వేత్తాఽసి వేద్యం చ పరం చ ధామ
త్వయా తతం విశ్వమనంతరూప ॥ 38 ॥

వాయుర్యమోఽగ్నిర్వరుణః శశాంజ్ఞః
ప్రజాపతిస్త్వం ప్రపితామహశ్చ ।
నమో నమస్తేఽస్తు సహస్రకృత్వః
పునశ్చ భూయోఽపి నమో నమస్తే ॥ 39 ॥

నమః పురస్తాదథ పృష్ఠతస్తే
నమోఽస్తు తే సర్వత ఏవ సర్వ ।
అనంతవీర్యామితవిక్రమస్త్వమ్
సర్వం సమాప్నోషి తతోఽసి సర్వః ॥ 40 ॥

సఖేతి మత్వా ప్రసభం యదుక్తమ్
హే కృష్ణ హే యాదవ హే సఖేతి ।
అజానతా మహిమానం తవేదమ్
మయా ప్రమాదాత్ప్రణయేన వాఽపి ॥ 41 ॥

యచ్ఛావహాసార్థమసత్కృతోఽసి
విహారశయ్యాసనభోజనేషు ।
ఏకోఽథవాఽప్యచ్యుత తత్ సమక్షమ్
తత్ జ్ఞామయే త్వామహమప్రమేయమ్ ॥ 42 ॥

పితాఽసి లోకస్య చరాచరస్య
త్వమస్య పూజ్యశ్చ గురుర్గరియాన్ ।
న త్వత్సమోఽస్త్యభ్యధికః కుతోఽన్యో
లోకత్రయేఽప్యప్రతిమప్రభావ ॥ 43 ॥

తస్మాత్ ప్రణమ్య ప్రణిధాయ కాయమ్
ప్రసాదయే త్వామహమీశమీడ్యమ్ ।
పితేవ పుత్రస్య సఖేవ సఖ్యుః
ప్రియః ప్రియాయార్హసి దేవ సోఢుమ్ ॥ 44 ॥

అదృష్టపూర్వం హృషితోఽస్మి దృష్ట్యా
భయేన చ ప్రవ్యధితం మనో మే ।
తదేవ మే దర్శయ దేవ రూపమ్
ప్రసీద దేవేశ జగన్నివాస ॥ 45 ॥

కిరీటినం గదినం చక్రహస్తమ్
ఇచ్ఛామి త్వాం ద్రష్టుమహం తథైవ ।
తేనైవ రూపేణ చతుర్భుజేన
సహస్రబాహో భవ విశ్వమూర్తే ॥ 46 ॥

శ్రీభగవానువాచ

మయా ప్రసన్నేన తవార్జునేదమ్
రూపం పరం దర్శితమాత్మయోగాత్ ।
తేజోమయం విశ్వమనంతమాద్యమ్
యన్మే త్వదన్యేన న దృష్టపూర్వమ్ ॥ 47 ॥

న వేదయజ్ఞాధ్యయనైర్న దానైః
న చ క్రియాభిర్న తపోభిరుగ్రైః ।
ఏవం రూపః శక్య అహం నృతోకే
ద్రష్టుం త్వదన్యేన కురుప్రవీర ॥ 48 ॥

మా తే వ్యథా మా చ విమూఢభావో
దృష్ట్వా రూపం ఘోరమిదృఙ్మమేదమ్ ।
వ్యపేతభీః ప్రీతమనాః పునస్త్వమ్
తదేవ మే రూపమిదం ప్రపశ్య ॥ 49 ॥

సజ్జాయ ఉవాచ

ఇత్యర్జునం వాసుదేవస్తథోక్త్వా
స్వకం రూపం దర్శయామాస భూయః ।
ఆశ్వాసయామాస చ భీతమేనమ్
భూత్వా పునః సౌమ్యవపుర్మహాత్మా ॥ 50 ॥

అర్జున ఉవాచ

దృష్ట్వేదం మానుషం రూపం తవ సౌమ్యం జనార్దన ।
ఇదానీమస్మి సంవృత్తః సచేతాః ప్రకృతిం గతః ॥ 51 ॥

శ్రీభగవానువాచ

సుదుర్దర్శమిదం రూపం దృష్టవానసి యన్మమ ।
దేవా అప్యస్య రూపస్య నిత్యం దర్శనకాఙ్క్షిణః ॥ 52 ॥

నాహం వేదైర్న తపసా న దానేన న చేజ్యయా ।
శక్య ఏవంవిధో ద్రష్టుం దృష్టవానసి మాం యథా ॥ 53 ॥

భక్త్యా త్వనన్యయా శక్యమ్ అహమేవంవిధోఽర్జున ।
జ్ఞాతుం ద్రష్టుం చ తత్త్వేన ప్రవేష్టుం చ పరంతప ॥ 54 ॥

మత్కర్మకృన్మత్పరమో మద్భక్తః సజ్గవర్జితః ।
నిర్వైరః సర్వభూతేషు యః స మామేతి పాణ్డవ ॥ 55 ॥

॥ ఓమ్ తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే విశ్వరూపదర్శనయోగో నామ ఏకాదశోఽధ్యాయః ॥

Chapter 12

॥ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥

అర్జున ఉవాచ

ఏవం సతతయుక్తా యే భక్తాస్త్యాం పర్యుపాసతే ।
యే చాప్యక్షరమవ్యక్తం తేషాం కే యోగవిత్తమాః ॥ ౧ ॥

శ్రీభగవానువాచ

మయ్యావేశ్య మనో యే మాం నిత్యయుక్తా ఉపాసతే ।
శ్రద్ధయా పరయోపేతాః తే మే యుక్తతమా మతాః ॥ ౨ ॥

యే త్వక్షరమనిర్దేశ్యమ్ అవ్యక్తం పర్యుపాసతే ।
సర్వత్రగమచిన్త్యం చ కూటస్థమ్ అచలం ధ్రువమ్ ॥ ౩ ॥

సన్నియమ్యేన్ద్రియగ్రామం సర్వత్ర సమబుద్ధయః ।
తే ప్రాప్నువన్తి మామేవ సర్వభూతహితే రతాః ॥ ౪ ॥

క్లేశోఽధికతరస్తేషామ్ అవ్యక్తాసక్తచేతసామ్ ।
అవ్యక్తా హి గతిర్దుఃఖం దేహవద్భిరవాప్యతే ॥ ౫ ॥

యే తు సర్వాణి కర్మాణి మయి సన్న్యస్య మత్పరః ।
అనన్యేనైవ యోగేన మాం ధ్యాయంత ఉపాసతే ॥ ౬ ॥

తేషామహం సముద్ధర్తా మృత్యుసంసారసాగరాత్ ।
భవామి న చిరాత్ పార్థ మయ్యావేశితచేతసామ్ ॥ ౭ ॥

మయ్యేవ మన ఆధత్స్వ మయి బుద్ధిం నివేశయ ।
నివసిష్యసి మయ్యేవ అత ఊర్ధ్వం న సంశయః ॥ 8 ॥

అథ చిత్తం సమాధాతుం న శక్నోషి మయి స్థిరమ్ ।
అభ్యాసయోగేన తతో మామిచ్ఛాఽఽప్తుం ధనజ్ఞాయ ॥ 9 ॥

అభ్యాసేఽప్యసమర్థోఽసి మత్కర్మపరమో భవ ।
మదర్థమపి కర్మాణి కుర్వన్ సిద్ధిమవాప్స్యసి ॥ 10 ॥

అథైతదప్యశక్తోఽసి కర్తుం మద్యోగమాశ్రితః ।
సర్వకర్మఫలత్యాగం తతః కురు యతాత్మవాన్ ॥ 11 ॥

శ్రేయో హి జ్ఞానమభ్యాసాజ్ఞానాద్ధ్యానం విశిష్యతే ।
ధ్యానాత్ కర్మఫలత్యాగస్త్యాగాచ్ఛాంతిరనంతరమ్ ॥ 12 ॥

అద్వైష్టా సర్వభూతానాం మైత్రః కరుణ ఏవ చ ।
నిర్మమో నిరహంకారః సమదుఃఖసుఖః క్షమీ ॥ 13 ॥

సన్తుష్టః సతతం యోగీ యతాత్మా దృఢనిశ్చయః ।
మయ్యర్పితమనోబుద్ధిర్యో మదభక్తః స మే ప్రియః ॥ 14 ॥

యస్మాన్నోద్విజతే లోకో లోకాన్నోద్విజతే చ యః ।
హర్షామర్షభయోద్వేగైర్ముక్తో యః స చ మే ప్రియః ॥ 15 ॥

అనపేక్షః శుచిర్దక్ష ఉదాసీనో గతవ్యథః ।
సర్వారంభపరిత్యాగీ యో మదభక్తః స మే ప్రియః ॥ 16 ॥

యో న హృష్యతి న ద్వేష్టి న శోచతి న కాఙ్క్షతి ।
శుభాశుభపరిత్యాగీ భక్తిమాన్ యః స మే ప్రియః ॥ 17 ॥

సమః శత్రౌ చ మిత్రే చ తథా మానాపమానయోః ।

శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు సమః సజ్జవివర్జితః ॥ 18 ॥

తుల్యనిన్దాస్తుతిర్మోనీ సస్తుష్టో యేన కేనచిత్ ।
అనికేతః స్థిరమతిర్భక్తిమాన్ మే ప్రియో నరః ॥ 19 ॥

యే తు ధర్మ్యామృతమిదం యథోక్తం పర్యుపాసతే ।
శ్రద్ధధానా మత్పరమా భక్తాస్తేఽతీవ మే ప్రియాః ॥ 20 ॥

॥ ఓమ్ తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే భక్తియోగో నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥

Chapter 13

॥ త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

ఇదం శరీరం కౌన్తేయ క్షేత్రమిత్యభిధీయతే ।
ఏతద్ద్యో వేత్తి తం ప్రాహుః క్షేత్రజ్ఞ ఇతి తద్విదః ॥ 1 ॥

క్షేత్రజ్ఞం చాపి మాం విద్ధి సర్వక్షేత్రేషు భారత ।
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోర్జ్ఞానం యత్తజ్ఞానం మతం మమ ॥ 2 ॥

తత్ క్షేత్రం యచ్ఛయాదృక్చ యద్వికారి యతశ్చ యత్ ।
స చ యో యత్ప్రభావశ్చ తత్సమాసేన మే శృణు ॥ 3 ॥

ఋషిభిర్బహుధా గీతం ఛన్దోభిర్వివిధైః పృథక్ ।
బ్రహ్మసూత్రపదైశ్చైవ హేతుమద్భిర్వినిశ్చితైః ॥ 4 ॥

మహాభూతాన్యహజ్కారో బుద్ధిరవ్యక్తమేవ చ ।
ఇన్ద్రియాణి దశైకం చ పంచ చేన్ద్రియగోచరాః ॥ 5 ॥

ఇచ్ఛా ద్వేషః సుఖం దుఃఖం సజ్ఞాతశ్చేతనా ధృతిః ।
ఏతత్ క్షేత్రం సమాసేన సవికారముదాహృతమ్ ॥ 6 ॥

అమానిత్వమదమ్భిత్వమహింసా శాన్తిరార్జవమ్ ।
ఆచార్యోపాసనం శౌచం స్థైర్యమాత్మవినిగ్రహః ॥ 7 ॥

ఇన్ద్రియార్థేషు వైరాగ్యమనహజ్కార ఏవ చ ।
జన్మమృత్యుజరావ్యాధిదుఃఖదోషానుదర్శనమ్ ॥ 8 ॥

అసక్తిరనభిష్వజః పుత్రదారగృహాదిషు ।
నిత్యం చ సమచిత్తత్వమిష్టానిష్టోపపత్తిషు ॥ 9 ॥

మయి చానన్యయోగేన భక్తిరవ్యభిచారిణీ ।
వివిక్తదేశసేవిత్యమ్ అరతిర్జనసంసది ॥ 10 ॥

అధ్యాత్మజ్ఞాననిత్యత్వం తత్త్వజ్ఞానార్థదర్శనమ్ ।
ఏతజ్ఞానమితి ప్రోక్తమజ్ఞానం యదతోఽన్యథా ॥ 11 ॥

జ్ఞేయం యత్తత్ప్రవక్ష్యామి యజ్ఞాత్వాఽమృతమశ్నుతే ।
అనాదిమత్పరం బ్రహ్మ న సత్తన్నాసదుచ్యతే ॥ 12 ॥

సర్వతః పాణిపాదం తత్ సర్వతోఽక్షిశిరోముఖమ్ ।
సర్వతః శ్రుతిమల్లోకే సర్వమావృత్య తిష్ఠతి ॥ 13 ॥

సర్వేన్ద్రియగుణాభాసం సర్వేన్ద్రియవివర్జితమ్ ।
అసక్తం సర్వభృచ్చైవ నిర్గుణం గుణభోక్తృ చ ॥ 14 ॥

బహిరంతశ్చ భూతానామచరం చరమేవ చ ।
సూక్ష్మత్వాత్తదవిజ్ఞేయం దూరస్థం చాంతికే చ తత్ ॥ 15 ॥

అవిభక్తం చ భూతేషు విభక్తమివ చ స్థితమ్ ।
భూతభర్తృ చ తజ్ఞేయం గ్రసిష్ణు ప్రభవిష్ణు చ ॥ 16 ॥

జ్యోతిషామపి తజ్జ్యోతిస్తమసః పరముచ్యతే ।
జ్ఞానం జ్ఞేయం జ్ఞానగమ్యం హృది సర్వస్య విష్ణితమ్ ॥ 17 ॥

ఇతి క్షేత్రం తథా జ్ఞానం జ్ఞేయం చోక్తం సమాసతః ।
మద్భక్త ఏతద్విజ్ఞాయ మద్భావాయోపపద్యతే ॥ 18 ॥

ప్రకృతిం పురుషం వైవ విద్ధ్యనాది ఉభావపి ।
వికారాంశ్చ గుణాంశ్చైవ విద్ధి ప్రకృతిసమ్భవాన్ ॥ 19 ॥

కార్యకారణకర్తృత్వే హేతుః ప్రకృతిరుచ్యతే ।
పురుషః సుఖదుఃఖానాం భోక్తృత్వే హేతురుచ్యతే ॥ 20 ॥

పురుషః ప్రకృతిస్థో హి భుక్త్యై ప్రకృతిజాన్ గుణాన్ ।
కారణం గుణసంజ్ఞోఽస్య సదసద్యోనిజన్మసు ॥ 21 ॥

ఉపద్రష్టాఽనుమంతా చ భర్తా భోక్తా మహేశ్వరః ।
పరమాత్మేతి చాప్యక్తో దేహాఽస్మిన్ పురుషః పరః ॥ 22 ॥

య ఏవం వేత్తి పురుషం ప్రకృతిం చ గుణైః సహ ।
సర్వథా వర్తమానోఽపి న స భూయోఽభిజాయతే ॥ 23 ॥

ధ్యానేన్ఽఽత్మని పశ్యన్తి కేచిదాత్మానమాత్మనా ।
అన్యే సాఙ్ఖ్యేన యోగేన కర్మయోగేన చాపరే ॥ 24 ॥

అన్యే త్వేవమజానంతః శ్రుత్వాఽన్యేభ్య ఉపాసతే ।
తేఽపి చాతితరన్త్యేవ మృత్యుం శ్రుతిపరాయణాః ॥ 25 ॥

యావత్ సజ్జాయతే కిఞ్చిత్ సత్త్వం స్థావరజంగమమ్ ।
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞసంయోగాత్ తద్విద్ధి భరతర్షభ ॥ 26 ॥

సమం సర్వేషు భూతేషు తిష్ఠంతం పరమేశ్వరమ్ ।
వినశ్యత్స్వవినశ్యంతం యః పశ్యతి స పశ్యతి ॥ 27 ॥

సమం పశ్యన్ హి సర్వత్ర సమవస్థితమీశ్వరమ్ ।

న హినస్త్యాత్మనాఽఽత్మానం తతో యాతి పరాం గతిమ్ || 28 ||

ప్రకృత్యైవ చ కర్మాణి క్రియమాణాని సర్వశః ।
యః పశ్యతి తథాఽఽత్మానమకర్తారం స పశ్యతి || 29 ||

యదా భూతపృథగ్భావమేకస్థమనుపశ్యతి ।
తత ఏవ చ విస్తారం బ్రహ్మ సమృద్ధ్యతే తదా || 30 ||

అనాదిత్వాన్నిర్గుణత్వాత్ పరమాత్మాఽయమవ్యయః ।
శరీరస్థోఽపి కౌన్తేయ న కరోతి న లిప్యతే || 31 ||

యథా సర్వగతం సౌక్ష్మ్యాదాకాశం నోపలిప్యతే ।
సర్వత్రావస్థితో దేహే తథాఽఽత్మా నోపలిప్యతే || 32 ||

యథా ప్రకాశయత్యేకః కృత్స్నం లోకమిమం రవిః ।
క్షేత్రం క్షేత్రీ తథా కృత్స్నం ప్రకాశయతి భారత || 33 ||

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోరేవమ్ అన్తరం జ్ఞానచక్షుషా ।
భూతప్రకృతిమోక్షం చ యే విదుర్యాన్తి తే పరమ్ || 34 ||

॥ ఓమ్ తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞవిభాగయోగో నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥

Chapter 14

॥ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

పరం భూయః ప్రవక్ష్యామి జ్ఞానానాం జ్ఞానముత్తమమ్ ।
యజ్ఞాత్వా మునయః సర్వే పరాం సిద్ధిమితో గతాః ॥ ౧ ॥

ఇదం జ్ఞానముపాశ్రిత్య మమ సాధర్మ్యమాగతాః ।
సర్గేఽపి నోపజాయంతే ప్రలయే న వ్యథంతి చ ॥ ౨ ॥

మమ యోనిర్మహద్-బ్రహ్మ తస్మిన్గర్భం దధామ్యహమ్ ।
సమృభవః సర్వభూతానాం తతో భవతి భారత ॥ ౩ ॥

సర్వయోనిషు కౌన్తేయ మూర్తయః సమృభవంతి యాః ।
తాసాం బ్రహ్మ మహద్వ్యోనిరహం బీజప్రదః పితా ॥ ౪ ॥

సత్త్వం రజస్తమ ఇతి గుణాః ప్రకృతిసమృభవాః ।
నిబద్ధంతి మహాబాహో దేహే దేహినమవ్యయమ్ ॥ ౫ ॥

తత్ర సత్త్వం నిర్మలత్వాత్ ప్రకాశకమనామయమ్ ।
సుఖసజ్జేన బద్ధాతి జ్ఞానసజ్జేన చానఘ ॥ ౬ ॥

రజో రాగాత్మకం విద్ధి తృష్ణాసంక్లసముదృభవమ్ ।
తన్నిబద్ధాతి కౌన్తేయ కర్మసజ్జేన దేహినమ్ ॥ ౭ ॥

తమస్త్యజ్ఞానజం విధి మోహనం సర్వదేహినామ్ ।
ప్రమాదాలస్యనిద్రాభిస్తన్నిబధ్నాతి భారత ॥ 8 ॥

సత్త్వం సుఖే సజ్జాయతి రజః కర్మణి భారత ।
జ్ఞానమావృత్య తు తమః ప్రమాదే సజ్జాయత్యుత ॥ 9 ॥

రజస్తమశ్చాభిభూయ సత్త్వం భవతి భారత ।
రజః సత్త్వం తమశ్చైవ తమః సత్త్వం రజస్తథా ॥ 10 ॥

సర్వద్వారేషు దేహౌస్మిన్ ప్రకాశ ఉపజాయతే ।
జ్ఞానం యదా తదా విద్యాద్వివృద్ధం సత్త్వమిత్యుత ॥ 11 ॥

లోభః ప్రవృత్తిరారమ్భః కర్మణామశమః స్పృహో ।
రజస్యేతాని జాయంతే వివృద్ధే భరతర్షభ ॥ 12 ॥

అప్రకాశోఽప్రవృత్తిశ్చ ప్రమాదో మోహ ఏవ చ ।
తమస్యేతాని జాయంతే వివృద్ధే కురునన్దన ॥ 13 ॥

యదా సత్త్వే ప్రవృద్ధే తు ప్రలయం యాతి దేహభృత్ ।
తదోత్తమవిదాం లోకానమలాన్ ప్రతిపద్యతే ॥ 14 ॥

రజసి ప్రలయం గత్వా కర్మసంజీషు జాయతే ।
తథా ప్రలీనస్తమసి మూఢయోనిషు జాయతే ॥ 15 ॥

కర్మణః సుకృతస్యోఽఽహుః సాత్త్వికం నిర్మలం ఫలమ్ ।
రజసస్తు ఫలం దుఃఖమజ్ఞానం తమసః ఫలమ్ ॥ 16 ॥

సత్త్వాత్సజ్జాయతే జ్ఞానం రజసో లోభ ఏవ చ ।
ప్రమాదమోహౌ తమసో భవతోఽజ్ఞానమేవ చ ॥ 17 ॥

ఊర్ధ్వం గచ్ఛంతి సత్త్వస్థా మధ్యే తిష్ఠంతి రాజసాః ।

జఘన్యగుణవృత్తిస్తా అథో గచ్ఛన్తి తామసాః ॥ 18 ॥

నాన్యం గుణేభ్యః కర్తారం యదా ద్రష్టాఽనుపశ్యతి ।
గుణేభ్యశ్చ పరం వేత్తి మద్భావం సోఽధిగచ్ఛతి ॥ 19 ॥

గుణానేతానతీత్య త్రిన్ దేహీ దేహసముద్భవాన్ ।
జన్మమృత్యుజరాదుఃఖైర్విముక్తోఽమృతమశ్నుతే ॥ 20 ॥

అర్జున ఉవాచ

కైర్లజ్జేస్త్రీన్ గుణానేతానతీతో భవతి ప్రభో ।
కిమాచారః కథం చైతాన్స్త్రీన్ గుణానతివర్తతే ॥ 21 ॥

శ్రీభగవానువాచ

ప్రకాశం చ ప్రవృత్తిం చ మోహమేవ చ పాణ్డవ ।
న ద్వేష్టి సమృద్ధివృత్తాని న నివృత్తాని కాఙ్క్షతి ॥ 22 ॥

ఉదాసీనవదాసీనో గుణైర్యో న విచాల్యతే ।
గుణా వర్తంత ఇత్యేవ యోఽవతిష్ఠతి నేఙ్గతే ॥ 23 ॥

సమదుఃఖసుఖః స్వస్థః సమలోష్ఠాశ్మకాఞ్చనః ।
తుల్యప్రియాప్రియో ధీరస్తుల్యనిన్దాత్మసంస్తుతిః ॥ 24 ॥

మానాపమానయోస్తుల్యస్తుల్యో మిత్రారిపక్షయోః ।
సర్వారమ్భపరిత్యాగీ గుణాతీతః స ఉచ్యతే ॥ 25 ॥

మాం చ యోఽవ్యభిచారేణ భక్తియోగేన సేవతే ।
స గుణాన్ సమతీత్యైతాన్ బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే ॥ 26 ॥

బ్రహ్మణో హి ప్రతిష్ఠాఽహమమృతస్యావ్యయస్య చ ।
శాశ్వతస్య చ ధర్మస్య సుఖస్యైకాంతికస్య చ ॥ 27 ॥

॥ ఓమ్ తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే గుణత్రయవిభాగయోగో నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥

Chapter 15

॥ పఞ్చదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

ఊర్ధ్వమూలమధఃశాఖమశ్వత్థం ప్రాహురవ్యయమ్ ।
ఛన్దాంసి యస్య పర్ణాని యస్తం వేద స వేదవిత్ ॥ ౧ ॥

అథశ్చోర్ధ్వం ప్రసృతాస్తస్య శాఖాః
గుణప్రవృద్ధా విషయప్రవాలాః ।
అథశ్చ మూలాన్యనుసంతతాని
కర్మానుబంధీని మనుష్యలోకే ॥ ౨ ॥

న రూపమస్యేహ తథోపలభ్యతే
నాంతో న చ్ఛేదీర్న చ సమృత్తిషా ।
అశ్వత్థమేనం సువిరూఢమూలమ్
అసంక్లృష్టేణ దృఢేన ఛిత్త్వా ॥ ౩ ॥

తతః పదం తత్ పరిమార్గితవ్యమ్
యస్మిన్ గతా న నివర్తంతి భూయః ।
తమేవ చ్ఛేద్యం పురుషం ప్రపద్యే
యతః ప్రవృత్తిః ప్రసృతా పురాణీ ॥ ౪ ॥

నిర్మానమోహో జితసంక్లదోషాః
అధ్యాత్మనిత్యా వినివృత్తకామాః ।
ద్వంద్వైర్విముక్తాః సుఖదుఃఖసంజ్ఞైః

గచ్ఛన్త్యమూఢాః పదమవ్యయం తత్ ॥ 5 ॥

న తద్భాసయతే సూర్యో న శశాంజ్ఞో న పావకః ।
యద్గత్వా న నివర్తన్తే తద్ధామ పరమం మమ ॥ 6 ॥

మమైవాంశో జీవతోకే జీవభూతః సనాతనః ।
మనఃషష్ఠానీన్ద్రియాణి ప్రకృతిస్థాని కర్షతి ॥ 7 ॥

శరీరం యదవాప్నోతి యచ్ఛాప్యుత్క్రామతీశ్వరః ।
గృహీత్వైతాని సంయాతి వాయుర్గన్ధానివాశయాత్ ॥ 8 ॥

శ్రోత్రం చక్షుః స్పర్శనం చ రసనం పూణమేవ చ ।
అధిష్ఠాయ మనశ్చాయం విషయానుపసేవతే ॥ 9 ॥

ఉత్క్రామన్తం స్థితం వాఽపి భుజ్జానం వా గుణాన్వితమ్ ।
విమూఢా నానుపశ్యన్తి పశ్యన్తి జ్ఞానచక్షుషః ॥ 10 ॥

యతన్తో యోగినశ్చైనం పశ్యన్త్యాత్మన్యవస్థితమ్ ।
యతన్తోఽప్యకృతాత్మానో వైనం పశ్యన్త్యచేతసః ॥ 11 ॥

యదాఽఽదిత్యగతం తేజో జగద్భాసయతేఽఖిలమ్ ।
యచ్ఛన్ద్రమసి యచ్ఛగ్నో తత్రేజో విద్ధి మామకమ్ ॥ 12 ॥

గామావిశ్య చ భూతాని ధారయామ్యహమోజసా ।
పుష్టామి చౌషధీః సర్వాః సోమో భూత్వా రసాత్మకః ॥ 13 ॥

అహం వైశ్వానరో భూత్వా ప్రాణీనాం దేహమాశ్రితః ।
ప్రాణాపానసమాయుక్తః పచామ్యన్నం చతుర్విధమ్ ॥ 14 ॥

సర్వస్య చాహం హృది సన్నివిష్టో-
మత్తః స్మృతిరానమపోహనం చ ।

వేదైశ్చ సర్వైరహమేవ వేదోఽ-
వేదాంతకృద్వేదవిదేవ చాహమ్ || 15 ||

ద్వావిమా పురుషౌ లోకే క్షరశ్చాక్షర ఏవ చ ।
క్షరః సర్వాణి భూతాని కూటస్థోఽక్షర ఉచ్యతే || 16 ||

ఉత్తమః పురుషస్తన్యః పరమాత్మేత్యుదాహృతః ।
యో లోకత్రయమావిశ్య బిభర్త్యవ్యయ ఈశ్వరః || 17 ||

యస్మాత్ క్షరమతీతోఽహమ్ అక్షరాదపి చోత్తమః ।
అతోఽస్మి లోకే వేదే చ ప్రథితః పురుషోత్తమః || 18 ||

యో మామేవమసమ్మాథో జానాతి పురుషోత్తమమ్ ।
స సర్వవిద్భజతి మాం సర్వభావేన భారత || 19 ||

ఇతి గుహ్యతమం శాస్త్రమిదముక్తం మయాఽనఘ ।
ఏతద్-బుద్ధ్వా బుద్ధిమాన్ స్యాత్ కృతకృత్యశ్చ భారత || 20 ||

॥ ఓమ్ తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే పురుషోత్తమయోగో నామ పంచదశోఽధ్యాయః ॥

Chapter 16

॥ షోడశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

అభయం సత్త్వసంశుద్ధిరానయోగవ్యవస్థితః ।
దానం దమశ్చ యజ్ఞశ్చ స్వాధ్యాయస్తప ఆర్జవమ్ ॥ ౧ ॥

అహింసా సత్యమక్రోధస్త్యాగః శాంతిరపైశునమ్ ।
దయా భూతేష్వలోలుప్త్వం మార్దవం హ్రీరచాపలమ్ ॥ ౨ ॥

తేజః డమా ధృతిః శౌచమద్రోహో నాతిమానితా ।
భవంతి సమృద్ధం దైవీమభిజాతస్య భారత ॥ ౩ ॥

దమ్భో దర్పోఽభిమానశ్చ క్రోధః పారుష్యమేవ చ ।
అజ్ఞానం చాభిజాతస్య పార్థ సమృద్ధమాసురీమ్ ॥ ౪ ॥

దైవీ సమృద్ధిమోక్షాయ నిబన్ధాయ్ఽఽసురీ మతా ।
మా శుచః సమృద్ధం దైవీమభిజాతోఽసి పాణ్డవ ॥ ౫ ॥

ద్వౌ భూతసర్గౌ లోకేఽస్మిన్ దైవ ఆసుర ఏవ చ ।
దైవో విస్తరశః ప్రోక్త ఆసురం పార్థ మే శృణు ॥ ౬ ॥

ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ జనా న విదురాసురాః ।
న శౌచం నాపి చ్ఽఽచారో న సత్యం తేషు విద్యతే ॥ ౭ ॥

అసత్యమప్రతిష్ఠం తే జగదాహురనీశ్వరమ్ ।
అపరస్పరసమ్భూతం కిమన్యత్ కామహైతుకమ్ ॥ 8 ॥

ఏతాం దృష్టిమవష్టభ్య నష్టాత్మానోఽల్పబుద్ధయః ।
ప్రభవన్త్యుగ్రకర్మాణః క్షయాయ జగతోఽహితాః ॥ 9 ॥

కామమాశ్రిత్య దుష్పూరం దమ్భమానమదాన్వితాః ।
మోహోద్ధృహీత్వాఽసద్గ్రాహన్ ప్రవర్తంతేఽశుచివ్రతాః ॥ 10 ॥

చింతామపరిమేయాం చ ప్రలయాంతాముపాశ్రితాః ।
కామోపభోగపరమా ఏతావదితి నిశ్చితాః ॥ 11 ॥

ఆశాపాశశతైర్బద్ధాః కామక్రోధపరాయణాః ।
ఈహంతే కామభోగార్థమ్ అన్యాయేనార్థసంశ్చయాన్ ॥ 12 ॥

ఇదమద్య మయా లబ్ధమిమం ప్రాప్స్యే మనోరథమ్ ।
ఇదమస్తీదమపి మే భవిష్యతి పునర్థనమ్ ॥ 13 ॥

అసౌ మయా హతః శత్రుర్హనిష్యే చాపరానపి ।
ఈశ్వరోఽహమహం భోగీ సిద్ధోఽహం బలవాన్ సుఖీ ॥ 14 ॥

ఆఢ్యోఽభిజనవానస్మి కోఽన్యోస్తి సదృశో మయా ।
యక్ష్యే దాస్యామి మోదిష్య ఇత్యజ్ఞానవిమోహితాః ॥ 15 ॥

అనేకచిత్తవిభ్రాంతా మోహజాలసమావృతాః ।
ప్రసక్తాః కామభోగేషు పతన్తి నరకేఽశుచౌ ॥ 16 ॥

ఆత్మసమ్భావితాః స్తబ్ధా ధనమానమదాన్వితాః ।
యజన్తే నామయజ్ఞైస్తే దమ్భేనావిధిపూర్వకమ్ ॥ 17 ॥

అహఙ్కారం బలం దర్పం కామం క్రోధం చ సంశ్రితాః ।
మామాత్మపరదేహేషు ప్రద్విషన్తోఽభ్యసూయకాః ॥ 18 ॥

తానహం ద్విషతః క్రూరాన్ సంసారేషు నరాధమాన్ ।
క్షిపామ్యజస్రమశుభాన్ ఆసురీష్వేవ యోనిషు ॥ 19 ॥

ఆసురీం యోనిమాపన్నా మూఢా జన్మని జన్మని ।
మామప్రాప్యైవ కౌన్తేయ తతో యాన్త్యధమాం గతిమ్ ॥ 20 ॥

త్రివిధం నరకస్యేదం ద్వారం నాశనమాత్మనః ।
కామః క్రోధస్తథా లోభస్తస్మాదేతత్త్రయం త్యజేత్ ॥ 21 ॥

ఏతైర్విముక్తః కౌన్తేయ తమోద్వారైస్త్రిభిర్నరః ।
ఆచరత్యాత్మనః శ్రేయస్తతో యాతి పరాం గతిమ్ ॥ 22 ॥

యః శాస్త్రవిధిముత్సృజ్య వర్తతే కామకారతః ।
న స సిద్ధిమవాప్నోతి న సుఖం న పరాం గతిమ్ ॥ 23 ॥

తస్మాచ్ఛాస్త్రం ప్రమాణం తే కార్యాకార్యవ్యవస్థితౌ ।
జ్ఞాత్వా శాస్త్రవిధానోక్తం కర్మ కర్తుమిహోర్హసి ॥ 24 ॥

॥ ఓమ్ తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే దైవాసురసంప్రదివిభాగయోగో నామ షోడశోఽధ్యాయః ॥

Chapter 17

॥ సప్తదశోఽధ్యాయః ॥

అర్జున ఉవాచ

యే శాస్త్రవిధిముత్సృజ్య యజన్తే శ్రద్ధయాఽన్వితాః ।
తేషాం నిష్ఠా తు కా కృష్ణ సత్త్వమాహో రజస్తమః ॥ ౧ ॥

శ్రీభగవానువాచ

త్రివిధా భవతి శ్రద్ధా దేహినాం సా స్వభావజా ।
సాత్త్వికీ రాజసీ చైవ తామసీ చేతి తాం శృణు ॥ ౨ ॥

సత్త్వానురూపా సర్వస్య శ్రద్ధా భవతి భారత ।
శ్రద్ధామయోఽయం పురుషో యో యచ్ఛ్రద్ధః స ఏవ సః ॥ ౩ ॥

యజన్తే సాత్త్వికా దేవాన్ యక్షరక్షాంసి రాజసాః ।
ప్రేతాన్ భూతగణాంశ్చాన్యే యజన్తే తామసా జనాః ॥ ౪ ॥

అశాస్త్రవిహితం ఘోరం తప్యన్తే యే తపో జనాః ।
దమ్భాహఙ్కారసంయుక్తాః కామరాగబలాన్వితాః ॥ ౫ ॥

కర్షయంతః శరీరస్థం భూతగ్రామమచేతసః ।
మాం చైవాంతఃశరీరస్థం తాన్ విధ్యాసురనిశ్చయాన్ ॥ ౬ ॥

ఆహారస్తప్తి సర్వస్య త్రివిధో భవతి ప్రియః ।
యజ్ఞస్తపస్తథా దానం తేషాం భేదమిమం శృణు ॥ ౭ ॥

ఆయుఃసత్త్వబలారోగ్యసుఖప్రీతివివర్ధనాః ।

రస్యాః స్నిగ్ధాః స్థిరా హృద్యా ఆహారాః సాత్త్వికప్రియాః ॥ 8 ॥

కట్వమ్లలవణాత్యుష్ణతీక్షణరూక్షవిదాహినః ।

ఆహారా రాజసస్యేష్టా దుఃఖశోకామయప్రదాః ॥ 9 ॥

యాతయామం గతరసం పూతి పర్యుషితం చ యత్ ।

ఉచ్ఛిష్టమపి చామేధ్యం భోజనం తామసప్రియమ్ ॥ 10 ॥

అఫలాకాఙ్క్షిభిర్యజ్ఞో విధిదృష్టో య ఇజ్యతే ।

యష్టవ్యమేవేతి మనః సమాధాయ స సాత్త్వికః ॥ 11 ॥

అభిసన్ధాయ తు ఫలం దమ్భార్థమపి చైవ యత్ ।

ఇజ్యతే భరతశ్రేష్ఠ తం యజ్ఞం విద్ధి రాజసమ్ ॥ 12 ॥

విధిహీనమసృష్టాన్నం మస్త్రహీనమదక్షిణమ్ ।

శ్రద్ధావిరహితం యజ్ఞం తామసం పరిచక్షతే ॥ 13 ॥

దేవద్విజగురుప్రాజ్ఞపూజనం శౌచమార్జవమ్ ।

బ్రహ్మచర్యమహింసా చ శారీరం తప ఉచ్యతే ॥ 14 ॥

అనుద్వేగకరం వాక్యం సత్యం ప్రియహితం చ యత్ ।

స్వాధ్యాయాభ్యసనం చైవ వాఙ్మయం తప ఉచ్యతే ॥ 15 ॥

మనః ప్రసాదః సౌమ్యత్వం మౌనమాత్మవినిగ్రహః ।

భావసంశుద్ధిరిత్యేతత్ తపో మానసముచ్యతే ॥ 16 ॥

శ్రద్ధయా పరయా తప్తం తపస్తత్ త్రివిధం నరైః ।

అఫలాకాఙ్క్షిభిర్ముక్తైః సాత్త్వికం పరిచక్షతే ॥ 17 ॥

సత్కారమానపూజార్థం తపో దమేభిన చైవ యత్ ।

క్రియతే తదిహ ప్రోక్తం రాజసం చలమధ్రువమ్ ॥ 18 ॥

మూఢగ్రాహేన్ ౭౭ త్మనో యత్ పిడయా క్రియతే తపః ।

పరస్యోత్సాదనార్థం వా తత్తామసముదాహృతమ్ ॥ 19 ॥

దాతవ్యమితి యద్దానం దీయతే ౭ నుపకారిణే ।

దేశే కాలే చ పాత్రే చ తద్దానం సాత్త్వికం స్మృతమ్ ॥ 20 ॥

యత్తు ప్రత్యుపకారార్థం ఫలముద్దిశ్య వా పునః ।

దీయతే చ పరిక్లిష్టం తద్దానం రాజసం స్మృతమ్ ॥ 21 ॥

అదేశకాలే యద్దానమ్ అపాత్రేభ్యశ్చ దీయతే ।

అసత్కృతమవజ్ఞాతం తత్తామసముదాహృతమ్ ॥ 22 ॥

ఓమ్ తత్సదితి నిర్దేశో బ్రహ్మణస్త్రివిధః స్మృతః ।

బ్రాహ్మణాస్తేన వేదాశ్చ యజ్ఞాశ్చ విహితాః పురా ॥ 23 ॥

తస్మాదోమిత్యుదాహృత్య యజ్ఞదానతపఃక్రియాః ।

ప్రవర్తన్తే విధానోక్తాః సతతం బ్రహ్మవాదినామ్ ॥ 24 ॥

తదిత్యనభిసన్ధాయ ఫలం యజ్ఞతపఃక్రియాః ।

దానక్రియాశ్చ వివిధాః క్రియన్తే మోక్షకాఙ్క్షిభిః ॥ 25 ॥

సద్భావే సాధుభావే చ సదిత్యేతత్ ప్రయుజ్యతే ।

ప్రశస్తే కర్మణి తథా సచ్ఛబ్దః పార్థ యుజ్యతే ॥ 26 ॥

యజ్ఞే తపసి దానే చ స్థితిః సదితి చోచ్యతే ।

కర్మ చైవ తదర్థీయం సదిత్యేవాభిధీయతే ॥ 27 ॥

అశ్రద్ధయా హుతం దత్తం తపస్తప్తం కృతం చ యత్ ।

అసదిత్యుచ్యతే పార్థ న చ తత్ ప్రేత్య నో ఇహ ॥ 28 ॥

॥ ఓమ్ తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే శ్రద్ధాత్రయవిభాగయోగో నామ సప్తదశోఽధ్యాయః ॥

Chapter 18

॥ అష్టాదశోఽధ్యాయః ॥

అర్జున ఉవాచ

సన్నాస్యసస్య మహాబాహో తత్త్వమిచ్ఛామి వేదితుమ్ ।
త్యాగస్య చ హృషీకేశ పృథక్కేశినిషాదన ॥ ౧ ॥

శ్రీభగవానువాచ

కామ్యానాం కర్మణాం న్యాసం సన్నాసం కవయో విదుః ।
సర్వకర్మఫలత్యాగం ప్రాహుస్త్యాగం విచక్షణాః ॥ ౨ ॥

త్యాజ్యం దోషవదిత్యేకే కర్మ ప్రాహుర్మనీషిణః ।
యజ్ఞదానతపఃకర్మ న త్యాజ్యమితి చాపరే ॥ ౩ ॥

నిశ్చయం శృణు మే తత్ర త్యాగే భరతసత్తమ ।
త్యాగో హి పురుషవ్యాఘ్ర త్రివిధః సమప్రకీర్తితః ॥ ౪ ॥

యజ్ఞదానతపఃకర్మ న త్యాజ్యం కార్యమేవ తత్ ।
యజ్ఞో దానం తపశ్చైవ పావనాని మనీషిణామ్ ॥ ౫ ॥

ఏతాన్యపి తు కర్మాణి సజ్గం త్యక్త్వా ఫలాని చ ।
కర్తవ్యానీతి మే పార్థ నిశ్చితం మతముత్తమమ్ ॥ ౬ ॥

నియతస్య తు సన్నాసః కర్మణో నోపపద్యతే ।
మోహాత్తస్య పరిత్యాగస్తామసః పరికీర్తితః ॥ ౭ ॥

దుఃఖమిత్యేవ యత్కర్మ కాయక్లేశభయాత్ త్యజేత్ ।
స కృత్వా రాజసం త్యాగం వైవ త్యాగఫలం లభేత్ ॥ 8 ॥

కార్యమిత్యేవ యత్కర్మ నియతం క్రియతేఽర్జున ।
సంజం త్యక్త్వా ఫలం వైవ స త్యాగః సాత్త్వికో మతః ॥ 9 ॥

న ద్వేష్ట్యకుశలం కర్మ కుశలే నానుషజ్జతే ।
త్యాగీ సత్త్వసమావిష్టో మేధావీ చిన్నసంశయః ॥ 10 ॥

న హి దేహభృతా శక్యం త్యక్తుం కర్మాణ్యశేషతః ।
యస్తు కర్మఫలత్యాగీ స త్యాగీత్యభిధీయతే ॥ 11 ॥

అనిష్టమిష్టం మిశ్రం చ త్రివిధం కర్మణః ఫలమ్ ।
భవత్యత్యాగినాం ప్రేత్య న తు సన్నాసి నాం క్వచిత్ ॥ 12 ॥

పశ్యంతాని మహాబాహో కారణాని నిబోధ మే ।
సాఙ్ఖ్యే కృతాంతే ప్రోక్తాని సిద్ధయే సర్వకర్మణామ్ ॥ 13 ॥

అధిష్ఠానం తథా కర్తా కరణం చ పృథగ్విధమ్ ।
వివిధాశ్చ పృథక్చేష్టా దైవం చైవాత్ర పశ్యమమ్ ॥ 14 ॥

శరీరవాఙ్మనోభిర్యత్ కర్మ ప్రారభతే నరః ।
న్యాయ్యం వా విపరీతం వా పశ్యంతే తస్య హేతవః ॥ 15 ॥

తత్రైవం సతి కర్తారమాత్మానం కేవలం తు యః ।
పశ్యత్యకృతబుద్ధిత్వాన్న స పశ్యతి దుర్మతిః ॥ 16 ॥

యస్య నాహం కృతో భావో బుద్ధిర్యస్య న లిప్యతే ।
హత్వాఽపి స ఇమాల్లోకాన్న హన్తి న నిబధ్యతే ॥ 17 ॥

జ్ఞానం జ్ఞేయం పరిజ్ఞాతా త్రివిధా కర్మచోదనా ।

కరణం కర్మ కర్తేతి త్రివిధః కర్మసంక్రమః ॥ 18 ॥

జ్ఞానం కర్మ చ కర్తా చ త్రిధైవ గుణభేదతః ।
ప్రోచ్యతే గుణసంక్ల్యానే యథావచ్ఛృణు తాన్యపి ॥ 19 ॥

సర్వభూతేషు యేనైకం భావమవ్యయమీక్షతే ।
అవిభక్తం విభక్తేషు తజ్ఞానం విద్ధి సాత్త్వికమ్ ॥ 20 ॥

పృథక్త్వేన తు యజ్ఞానం నానాభావాన్ పృథగ్విధాన్ ।
వేత్తి సర్వేషు భూతేషు తజ్ఞానం విద్ధి రాజసమ్ ॥ 21 ॥

యత్తు కృతస్నవదేకస్మిన్ కార్యే సక్తమహైతుకమ్ ।
అతత్త్వార్థవదల్పం చ తత్తామసముదాహృతమ్ ॥ 22 ॥

నియతం సంకరహితమరాగద్వేషతః కృతమ్ ।
అఫలప్రేప్సూనా కర్మ యత్తత్సాత్త్వికముచ్యతే ॥ 23 ॥

యత్తు కామేప్సూనా కర్మ సాహజ్కారేణ వా పునః ।
క్రియతే బహులాయాసం తద్రాజసముదాహృతమ్ ॥ 24 ॥

అనుబంధం క్షయం హింసామనపేక్ష్య చ పౌరుషమ్ ।
మోహాదారభ్యతే కర్మ యత్తత్తామసముచ్యతే ॥ 25 ॥

ముక్తసంక్లోఽనహంవాదీ ధృత్యుత్సాహసమన్వితః ।
సిద్ధ్యసిద్ధ్యోర్నిర్వికారః కర్తా సాత్త్విక ఉచ్యతే ॥ 26 ॥

రాగీ కర్మఫలప్రేప్సర్లుబ్ధో హింసాత్మకోఽశుచిః ।
హర్షశోకాన్వితః కర్తా రాజసః పరికీర్తితః ॥ 27 ॥

అయుక్తః ప్రాకృతః స్తబ్ధః శతో వైష్కృతికోఽలసః ।

విషాదీ దీర్ఘసూత్రీ చ కర్తా తామస ఉచ్యతే ॥ 28 ॥

బుద్ధేర్భేదం ధృతేశ్చైవ గుణతస్త్రివిధం శృణు ।
ప్రోచ్యమానమశేషేణ పృథక్త్వేన ధనజ్ఞాయ ॥ 29 ॥

ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ కార్యకార్యే భయాభయే ।
బంధం మోక్షం చ యా వేత్తి బుద్ధిః సా పార్థ సాత్త్వికీ ॥ 30 ॥

యయా ధర్మమధర్మం చ కార్యం చాకార్యమేవ చ ।
అయథావత్ ప్రజానాతి బుద్ధిః సా పార్థ రాజసీ ॥ 31 ॥

అధర్మం ధర్మమితి యా మన్యతే తమసాఽవృతా ।
సర్వార్థాన్ విపరీతాంశ్చ బుద్ధిః సా పార్థ తామసీ ॥ 32 ॥

ధృత్యా యయా ధారయతే మనఃప్రాణేన్ద్రియక్రియాః ।
యోగేనావ్యభిచారిణ్యా ధృతిః సా పార్థ సాత్త్వికీ ॥ 33 ॥

యయా తు ధర్మకామార్థాన్ ధృత్యా ధారయతేఽర్జున ।
ప్రసక్తేన ఫలాకాంక్షీ ధృతిః సా పార్థ రాజసీ ॥ 34 ॥

యయా స్వప్నం భయం శోకం విషాదం మదమేవ చ ।
న విముఞ్చతి దుర్మేధా ధృతిః సా పార్థ తామసీ ॥ 35 ॥

సుఖం త్విదానీం త్రివిధం శృణు మే భరతర్షభ ।
అభ్యాసాద్రమతే యత్ర దుఃఖాంతం చ నిగచ్ఛతి ॥ 36 ॥

యత్తదగ్రే విషమివ పరిణామేఽమృతోపమమ్ ।
తత్సుఖం సాత్త్వికం ప్రోక్తమ్ ఆత్మబుద్ధిప్రసాదజమ్ ॥ 37 ॥

విషయేన్ద్రియసంయోగాద్-యత్తదగ్రేఽమృతోపమమ్ ।

పరిణామే విషమివ తత్సుఖం రాజసం స్మృతమ్ || 38 ||

యదగ్రే చానుబద్ధే చ సుఖం మోహనమాత్మనః ।
నిద్రాలస్యప్రమాదోత్థం తత్తామసముదాహృతమ్ || 39 ||

న తదస్తి పృథివ్యాం వా దివి దేవేషు వా పునః ।
సత్త్వం ప్రకృతిజైర్ముక్తం యదేభిః స్యాత్ త్రిభిర్గుణైః || 40 ||

బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాం శూద్రాణాం చ పరస్తప ।
కర్మాణి ప్రవిభక్తాని స్వభావప్రభవైర్గుణైః || 41 ||

శమో దమస్తపః శౌచం జ్ఞాన్తిరార్జవమేవ చ ।
జ్ఞానం విజ్ఞానమాస్తిక్యం బ్రహ్మకర్మ స్వభావజమ్ || 42 ||

శౌర్యం తేజో ధృతిర్దాక్ష్యం యుద్ధే చాప్యపలాయనమ్ ।
దానమీశ్వరభావశ్చ జాత్రం కర్మ స్వభావజమ్ || 43 ||

కృషిగౌరవ్యవాణిజ్యం వైశ్యకర్మ స్వభావజమ్ ।
పరిచర్యాత్మకం కర్మ శూద్రస్యాపి స్వభావజమ్ || 44 ||

స్వే స్వే కర్మణ్యభిరతః సంసిద్ధిం లభతే నరః ।
స్వకర్మనిరతః సిద్ధిం యథా విన్దతి తచ్ఛృణు || 45 ||

యతః ప్రవృత్తిర్భూతానాం యేన సర్వమిదం తతమ్ ।
స్వకర్మణా తమభ్యర్చ్య సిద్ధిం విన్దతి మానవః || 46 ||

శ్రేయాన్ స్వధర్మో విగుణః పరధర్మాత్స్వనుష్ఠితాత్ ।
స్వభావనియతం కర్మ కుర్వన్నఽఽప్నోతి కిల్బిషమ్ || 47 ||

సహజం కర్మ కౌన్తేయ సదోషమపి న త్యజేత్ ।
సర్వారమ్భా హి దోషేణ ధూమేనాగ్నిరివఽఽవృతాః || 48 ||

అసక్తబుద్ధిః సర్వత్ర జితాత్మా విగతస్పృహః ।
వైష్కర్మ్యసిద్ధిం పరమాం సన్న్యాసేనాధిగచ్ఛతి ॥ 49 ॥

సిద్ధిం ప్రాప్తో యథా బ్రహ్మ తథాఽఽప్నోతి నిబోధ మే ।
సమాసేనైవ కౌన్తేయ నిష్ఠా జ్ఞానస్య యా పరా ॥ 50 ॥

బుద్ధ్యా విశుద్ధయా యుక్తో ధృత్యాఽఽత్మానం నియమ్య చ ।
శబ్దాదీన్ విషయాన్స్త్యక్త్వా రాగద్వేషౌ వ్యుదస్య చ ॥ 51 ॥

వివిక్తసేవీ లఘ్వాశీ యతవాక్కాయమానసః ।
ధ్యానయోగపరో నిత్యం వైరాగ్యం సముపాశ్రితః ॥ 52 ॥

అహఙ్కారం బలం దర్పం కామం క్రోధం పరిగ్రహమ్ ।
విముచ్య నిర్మమః శాన్తో బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే ॥ 53 ॥

బ్రహ్మభూతః ప్రసన్నాత్మా న శోచతి న కాఙ్క్షతి ।
సమః సర్వేషు భూతేషు మద్భక్తిం లభతే పరామ్ ॥ 54 ॥

భక్త్యా మామభిజానాతి యావాన్ యశ్చాస్మి తత్త్వతః ।
తతో మాం తత్త్వతో జ్ఞాత్వా విశతే తదనంతరమ్ ॥ 55 ॥

సర్వకర్మాణ్యపి సదా కుర్వాణో మద్వ్యపాశ్రయః ।
మత్ప్రసాదాదవాప్నోతి శాశ్వతం పదమవ్యయమ్ ॥ 56 ॥

చేతసా సర్వకర్మాణి మయి సన్న్యస్య మత్పరః ।
బుద్ధియోగముపాశ్రిత్య మచ్ఛిత్తః సతతం భవ ॥ 57 ॥

మచ్ఛిత్తః సర్వదుర్గాణి మత్ప్రసాదాత్ తరిష్యసి ।
అథ చేత్త్వమహఙ్కరాన్న శ్రోష్యసి వినజ్యసి ॥ 58 ॥

యదహఙ్కారమాశ్రిత్య న యోత్స్య ఇతి మన్యసే ।

మిథ్యైష వ్యవసాయస్తే ప్రకృతిస్తావం నియోక్ష్యతి || 59 ||

స్వభావజేన కౌస్తేయ నిబద్ధః స్వేన కర్మణా ।
కర్తుం నేచ్ఛసి యన్మోహాత్ కరిష్యస్యవశోఽపి తత్ || 60 ||

ఈశ్వరః సర్వభూతానాం హృద్దేశేఽర్జున తిష్ఠతి ।
భ్రామయన్ సర్వభూతాని యన్త్రారూఢాని మాయయా || 61 ||

తమేవ శరణం గచ్ఛ సర్వభావేన భారత ।
తత్ప్రసాదాత్పరాం శాంతిం స్థానం ప్రాప్స్యసి శాశ్వతమ్ || 62 ||

ఇతి తే జ్ఞానమాఖ్యాతం గుహ్యోద్గుహ్యతరం మయా ।
విమ్మశ్యైతదశేషేణ యథేచ్ఛసి తథా కురు || 63 ||

సర్వగుహ్యతమం భూయః శృణు మే పరమం వచః ।
ఇష్టోఽసి మే దృఢమితి తతో వక్ష్యామి తే హితమ్ || 64 ||

మన్మనా భవ మద్భక్తో మద్యాజీ మాం నమస్కరు ।
మామేవైష్యసి సత్యం తే ప్రతిజానే ప్రియోఽసి మే || 65 ||

సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ ।
అహం త్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మా శుచః || 66 ||

ఇదం తే నాతపస్కాయ నాభక్తాయ కదాచన ।
న చాశుశ్రూషవే వాచ్యం న చ మాం యోఽభ్యసూయతి || 67 ||

య ఇదం పరమం గుహ్యం మద్భక్తేష్వభిధాస్యతి ।
భక్తిం మయి పరాం కృత్వా మామేవైష్యత్యసంశయః || 68 ||

న చ తస్మాన్మనుష్యేషు కశ్చిన్నే ప్రియకృత్తమః ।
భవితా న చ మే తస్మాదన్యః ప్రియతరో భువి || 69 ||

అధ్యేష్యతే చ య ఇమం ధర్మ్యం సంవాదమావయోః ।
జ్ఞానయజ్ఞేన తేనాహమిష్టః స్యామితి మే మతిః ॥ 70 ॥

శ్రద్ధావాననసూయశ్చ శృణుయాదపి యో నరః ।
సోఽపి ముక్తః శుభాల్లోకాన్ ప్రాప్నుయాత్ పుణ్యకర్మణామ్ ॥ 71 ॥

కచ్చిదేతచ్ఛుతం పార్థ త్వయైకాగ్రేణ చేతసా ।
కచ్చిదజ్ఞానసమ్మోహః ప్రనష్టస్తే ధనజ్ఞాయ ॥ 72 ॥

అర్జున ఉవాచ

నష్టో మోహః స్మృతిర్లబ్ధా త్వత్ప్రసాదాన్మయాఽచ్యుత ।
స్థితోఽస్మి గతసందేహః కరిష్యే వచనం తవ ॥ 73 ॥

సజ్జాయ ఉవాచ

ఇత్యహం వాసుదేవస్య పార్థస్య చ మహాత్మనః ।
సంవాదమిమమశ్రౌషమద్భుతం రోమహర్షణమ్ ॥ 74 ॥

వ్యాసప్రసాదాచ్ఛుతవాన్ ఏతద్గుహ్యమహం పరమ్ ।
యోగం యోగేశ్వరాత్ కృష్ణాత్ సాక్షాత్ కథయతః స్వయమ్ ॥ 75 ॥

రాజన్ సంస్మృత్య సంస్మృత్య సంవాదమిమమద్భుతమ్ ।
కేశవార్జునయోః పుణ్యం హృష్యామి చ ముహుర్ముహుః ॥ 76 ॥

తచ్చ సంస్మృత్య సంస్మృత్య రూపమత్యద్భుతం హరేః ।
విస్మయో మే మహాన్ రాజన్ హృష్యామి చ పునః పునః ॥ 77 ॥

యత్ర యోగేశ్వరః కృష్ణో యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః ।
తత్ర శ్రీర్విజయో భూతిర్ద్రువా నీతిర్మతిర్మమ ॥ 78 ॥

॥ ఓమ్ తత్సదితి శ్రీమద్భగవద్గీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదే మోక్షసన్న్యాసయోగో నామ అష్టాదశోఽధ్యాయః ॥

॥ మాహాత్యమ్ ॥

గీతాశాస్త్రమిదం పుణ్యం యః పఠేత్ ప్రయతః పుమాన్ ।
విష్ణోః పదమవాప్నోతి భయ-శోకాది-వర్జితః ॥ 1 ॥

గీతాధ్యయన-శీలస్య ప్రాణాయామ-పరస్య చ ।
నైవ సన్తి హి పాపాని పూర్వ-జన్మ-కృతాని చ ॥ 2 ॥

మల-నిర్మోచనం పుంసాం జల-స్నానం దినే దినే ।
సకృద్-గీతామృశి స్నానం సంసార-మల-నాశనమ్ ॥ 3 ॥

గీతా సుగీతా కర్తవ్యా కిమన్యైః శాస్త్ర-విస్తరైః ।
యా స్వయం పద్మనాభస్య ముఖ-పద్మాద్-వినిఃసృతా ॥ 4 ॥

భారతామృత-సర్వస్వం విష్ణోర్వక్త్రాద్-వినిఃసృతమ్ ।
గీతా-గర్జోదకం పీత్వా పునర్జన్మ న విద్యతే ॥ 5 ॥

సర్వోపనిషదో గావో దోగ్ధా గోపాల-నన్దనః ।
పార్థో వత్సః సుధీర్భక్తా దుగ్ధం గీతామృతం మహత్ ॥ 6 ॥

ఏకం శాస్త్రం దేవకీ-పుత్ర-గీతమ్
ఏకో దేవో దేవకీ-పుత్ర ఏవ ।
ఏకో మన్తస్తస్య నామాని యాని
కర్మాప్యేకం తస్య దేవస్య సేవా ॥ 7 ॥

Chapter 19

॥ గీతార్థసజ్జహః ॥

యత్పదామ్భోరుహధ్యానవిధ్వస్తాశేషకల్మషః ।
వస్తుతాముపయాతోఽహం యామునేయం నమామి తమ్ ॥ ౧ ॥

స్వధర్మజ్ఞానవైరగ్యసాధ్యభక్త్యేకగోచరః ।
నారాయణః పరం బ్రహ్మ గీతాశాస్త్రే సమీరితః ॥ ౨ ॥

జ్ఞానకర్మాత్మికే నేష్టే యోగలక్ష్యే సుసంస్కృతే ।
ఆత్మానుభోతిసిద్ధ్యర్థే పూర్వషట్కేన చోదితే ॥ ౩ ॥

మధ్యమే భగవత్తత్త్వయాథాత్మ్యావాప్తిసిద్ధయే ।
జ్ఞానకర్మాభినిర్వర్త్యో భక్తియోగః ప్రకీర్తితః ॥ ౪ ॥

ప్రధానపురుషవ్యక్తసర్వేశ్వరవివేచనమ్ ।
కర్మధీర్భక్తిరిత్యాది పూర్వశేషోఽన్తిమోదితః ॥ ౫ ॥

అస్థానస్నేహకార్పణ్యధర్మాధర్మధియాఽఽకులమ్ ।
పార్థం ప్రపన్నముద్దిశ్య శాస్త్రావతరణం కృతమ్ ॥ ౬ ॥

నిత్యాత్మాసజ్గకర్మేహగోచరా సాఙ్ఖ్యయోగధీః ।
ద్వితీయే స్థితధీలక్షా ప్రోక్తా తన్మోహశాంతయే ॥ ౭ ॥

అసక్త్యా లోకరక్షాయై గుణేష్వారోప్య కర్తుతామ్ ।

సర్వేశ్వరే వా న్యసోఽక్తౌ తృతీయే కర్మకార్యతా ॥ 8 ॥

ప్రసక్తౌ స్వస్వభావోక్తిః కర్మణోఽకర్మతాఽస్య చ ।
భేదా జ్ఞానస్య మాహాత్మ్యం చతుర్థాధ్యాయ ఉచ్యతే ॥ 9 ॥

కర్మయోగస్య సౌకర్యం శైష్యం కాశ్చన తద్విధాః ।
బ్రహ్మజ్ఞానప్రకారశ్చ పంచమాధ్యాయ ఉచ్యతే ॥ 10 ॥

యోగాభ్యాసవిధిర్యోగీ చతుర్థా యోగసాధనమ్ ।
యోగసిద్ధిః స్వయోగస్య పారమ్యం షష్ఠ ఉచ్యతే ॥ 11 ॥

స్వయాధాత్మ్యం ప్రకృత్యాస్య తిరోధిః శరణాగతిః ।
భక్తభేదః ప్రబుద్ధస్య శ్రైష్ఠ్యం సప్తమ ఉచ్యతే ॥ 12 ॥

ఐశ్వర్యాక్షరయాధాత్మ్యభగవచ్చరణార్థినామ్ ।
వేద్యోపాదేయభావానామష్టమే భేద ఉచ్యతే ॥ 13 ॥

స్వమాహాత్మ్యం మనుష్యత్వే పరత్వం చ మహాత్మనామ్ ।
విశేషో నవమే యోగో భక్తిరూపః ప్రకీర్తితః ॥ 14 ॥

స్వకల్యాణగుణానన్త్యకృత్స్నస్వాధీనతామతిః ।
భక్త్యుత్పత్తివివృద్ధ్యర్థా విస్తీర్ణా దశమోదితా ॥ 15 ॥

ఏకాదశే స్వయాధాత్మ్యసాక్షాత్కారావలోకనమ్ ।
దత్తముక్తం విదిప్రాప్త్యోర్భక్త్యేకోపాయతా తథా ॥ 16 ॥

భక్తేః శ్రైష్ఠ్యముపాయోక్తిరశక్తన్యఽఽత్మనిష్ఠతా ।
తత్ప్రకారస్త్యతిప్రీతిః భక్తేర్ద్వాదశ ఉచ్యతే ॥ 17 ॥

దేహస్వరూపమాత్మాప్తిహేతురాత్మవిశోధనమ్ ।
బంధహేతుర్వివేకశ్చ త్రయోదశ ఉదీర్యతే ॥ 18 ॥

గుణబంధవిధా తేషాం కర్తృత్వం తన్నివర్తనమ్ ।
గతిత్రయస్వమూలత్వం చతుర్దశ ఉదీర్యతే ॥ 19 ॥

అచిన్నిశ్రాద్ధిశుద్ధాచ్చ చేతనాత్ పురుషోత్తమః ।
వ్యాపనాదభరణాత్ స్వామ్యాదన్యః పఞ్చదశోదితః ॥ 20 ॥

దేవాసురవిభాగోక్తిపూర్వికా శాస్త్రవశ్యతా ।
తత్త్వానుష్ఠానవిజ్ఞానస్థేమే షోడశ ఉచ్యతే ॥ 21 ॥

అశాస్త్రమాసురం కృతస్నం శాస్త్రీయం గుణతః పృథక్ ।
లక్షణం శాస్త్రసిద్ధస్య త్రిధా సప్తదశోదితమ్ ॥ 22 ॥

ఈశ్వరే కర్తృతాబుద్ధిః సత్త్వోపాదేయతాఽన్తిమే ।
స్వకర్మపరిణామశ్చ శాస్త్రసారార్థ ఉచ్యతే ॥ 23 ॥

కర్మయోగస్తపస్తీర్థదానయజ్ఞాదినేవనమ్ ।
జ్ఞానయోగో జితస్వాంతైః పరిశుద్ధాత్మని స్థితిః ॥ 24 ॥

భక్తియోగః పరైకాంతప్రీత్యా ధ్యానాదిషు స్థితిః ।
త్రయాణామపి యోగానాం త్రిభిరన్యోన్యసంజమః ॥ 25 ॥

నిత్యనైమిత్తికానాం చ పరారాధనరూపిణామ్ ।
ఆత్మదృష్టేస్త్రయోఽప్యేతే యోగద్వారేణ సాధకాః ॥ 26 ॥

నిరస్తనిఖిలాజ్ఞానో దృష్ట్యాఽఽత్మానం పరానుగమ్ ।
ప్రతిలభ్య పరాం భక్తిం తయైవఽఽప్నోతి తత్పదమ్ ॥ 27 ॥

భక్తియోగస్తదర్థీ చేత్ సమగ్రైశ్వర్యసాధకః ।
ఆత్మార్థీ చేత్ త్రయోఽప్యేతే తత్త్వైవల్యస్య సాధకాః ॥ 28 ॥

ఏకాన్త్యం భగవత్యేషాం సమానమధికారిణామ్ ।
యావత్ప్రాప్తి పరార్థీ చేత్ తదేవాత్యన్తమశ్నుతే ॥ 29 ॥

జ్ఞానీ తు పరమైకస్తి తదాయత్తత్మజీవనః ।
తత్సంశ్లేషవియోగైకసుఖదుఃఖస్తదేకధీః ॥ 30 ॥

భగవద్ । ధ్యానయోగోక్తివన్దనస్తుతికీర్తనైః
లబ్ధాత్మా తద్గతప్రాణమనోబుద్ధీన్ద్రియక్రియః ॥ 31 ॥

నిజకర్మాది భక్త్యన్తం కుర్యాత్ ప్రీత్యైవ కారితః ।
ఉపాయతాం పరిత్యజ్య న్యన్యేద్దేవే తు తామభీః ॥ 32 ॥

ఏకాన్తాత్యన్తదాస్యైకరతిస్తత్పదమాప్పుయాత్ ।
తత్ప్రధానమిదం శాస్త్రమితి గీతార్థసజ్గహః ॥ 33 ॥

॥ ఇతి శ్రీ యామునాచార్యవిరచితం గీతార్థసజ్గహః సమూర్ణః ॥

Chapter 20

॥ గీతామాహాత్మ్యమ్ ॥

ధరోవాచ

భగవన్ పరేమేశాన భక్తిరవ్యభిచారిణీ ।
ప్రారబ్ధం భుజ్యమానస్య కథం భవతి హే ప్రభో ॥ 1 ॥

శ్రీ విష్ణురువాచ

ప్రారబ్ధం భుజ్యమానో హి గీతాభ్యాసరతః సదా ।
స ముక్తః స సుఖీ లోకే కర్మణా నోపలిప్యతే ॥ 2 ॥

మహాపాపాదిపాపాని గీతాధ్యానం కరోతి చేత్ ।
క్వచిత్ స్పర్శం న కుర్వన్తి నలినీదలమమ్బువత్ ॥ 3 ॥

గీతాయాః పుస్తకం యత్ర యత్ర పాఠః ప్రవర్తతే ।
తత్ర సర్వాణి తీర్థాని ప్రయాగాదీని తత్ర వై ॥ 4 ॥

సర్వే దేవాశ్చ ఋషయో యోగినః పన్నగాశ్చ యే ।
గోపాలా గోపికా వాఽపి నారదోద్ధవపార్షదైః ।
సహాయో జాయతే శీఘ్రం యత్ర గీతా ప్రవర్తతే ॥ 5 ॥

యత్ర గీతావిచారశ్చ పఠనం పాఠనం శ్రుతమ్ ।
తత్రాహం నిశ్చితం పృథ్వీ నివసామి సదైవ హి ॥ 6 ॥

గీతాశ్రయేఽహం తిష్ఠామి గీతా మే చోత్తమం గృహమ్ ।

గీతాజ్ఞానముపాశ్రిత్య శ్రీశ్రోకాన్ పాలయామ్యహమ్ ॥ 7 ॥

గీతా మే పరమా విద్యా బ్రహ్మరూపా న సంశయః ।
అర్థమాత్రాక్షరా నిత్యా స్వానిర్వాచ్యపదాత్మికా ॥ 8 ॥

చిదానందేన కృష్ణేన ప్రోక్తా స్వముఖతోఽర్జునమ్ ।
వేదత్రయీ పరానందా తత్త్వార్థజ్ఞానసంయుతా ॥ 9 ॥

యోఽష్టాదశజపో నిత్యం నరో నిశ్చలమానసః ।
జ్ఞానసిద్ధిం స లభతే తతో యాతి పరం పదమ్ ॥ 10 ॥

పాఠేఽసమర్థః సమూర్ణే తతోఽర్థం పాఠమాచరేత్ ।
తదా గోదానజం పుణ్యం లభతే నాత్ర సంశయః ॥ 11 ॥

త్రిభాగం పఠమానస్తు గణ్ఢాస్నానఫలం లభేత్ ।
షడంశం జపమానస్తు సోమయాగఫలం లభేత్ ॥ 12 ॥

ఏకాధ్యాయం తు యో నిత్యం పఠతే భక్తిసంయుతః ।
రుద్రలోకమవాప్నోతి గణో భూత్వా వసేచ్ఛిరమ్ ॥ 13 ॥

అధ్యాయం శ్లోకపాదం వా నిత్యం యః పఠతే నరః ।
స యాతి నరతాం యావన్మన్వంతరం వసున్ధరే ॥ 14 ॥

గీతాయాః శ్లోకదశకం సప్త పఞ్చ చతుష్టయమ్ ।
ద్వా త్రినేకం తదర్థం వా శ్లోకానాం యః పఠేన్నరః ॥ 15 ॥

చంద్రలోకమవాప్నోతి వర్షాణామయుతం ధ్రువమ్ ।
గీతాపాఠసమాయుక్తో మృతో మానుషతాం వ్రజేత్ ॥ 16 ॥

గీతాభ్యాసం పునః కృత్వా లభతే ముక్తిముత్తమామ్ ।

గీతేత్యుచ్చారసంయుక్తో మ్రియమాణో గతిం లభేత్ ॥ 17 ॥

గీతార్థశ్రవణాసక్తో మహాపాపయుతోఽపి వా ।
వైకుణ్ఠం సమవాప్నోతి విష్ణునా సహ మోదతే ॥ 18 ॥

గీతార్థం ధ్యాయతే నిత్యం కృత్వా కర్మాణి భూరిశః ।
జీవన్ముక్తః స విజ్ఞేయో దేహాన్తే పరమం పదమ్ ॥ 19 ॥

గీతామాశ్రిత్య బహవో భూభుజో జనకాదయః ।
నిర్ధూతకల్మషా లోకే గీతాయాతాః పరం పదమ్ ॥ 20 ॥

గీతాయాః పఠనం కృత్వా మాహాత్మ్యం నైవ యః పఠేత్ ।
వృథా పాఠో భవేత్తస్య శ్రమ ఏవ హ్యుదాహృతః ॥ 21 ॥

ఏతన్మాహాత్మ్యసంయుక్తం గీతాభ్యాసం కరోతి యః ।
స తత్ ఫలమవాప్నోతి దుర్లభాం గతిమాప్నుయాత్ ॥ 22 ॥

సూత ఉవాచ

మాహాత్మ్యమేతద్గీతాయా మయా ప్రోక్తం సనాతనమ్ ।
గీతాన్తే చ పఠేద్యస్తు యదుక్తం తత్ఫలం లభేత్ ॥ 23 ॥ ॥ ఇతి శ్రీవారాహపురాణే
శ్రీగీతామాహాత్మ్యం సమూర్ణమ్ ॥
